

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
Civiltiesisko zinātņu katedra

Maģistra darbs

Pārrobežu maksātspējas procesa tiesiskie aspekti Eiropas Savienībā

Saņemts

_____ katedra

2012.g. ____.

Sekretāra(-es) paraksts

Dienas nodaļas
4. semestra students
Ignats Tuševs
IT07007

Zinātniskais vadītājs

Lektors Mag.iur. Gaidis Bērziņš

Rīga, 2012

Anotācija

Autora maģistra darba temats ir „Pārrobežu maksātnespējas procesa tiesiskie aspekti Eiropas Savienībā”. Šāds temats ir izvēlēts tāpēc, ka sakarā ar Latvijas Republikas uzņēmumu komercdarbības globalizāciju un daudzu ārvalsts uzņēmumu ienākšanu Latvijas Republikas uzņēmējdarbības tirgū autors uzskata šo tematu par aktuālu. Autora darba centrā ir Padomes Regula Nr.1346/2000 par pārrobežu maksātnespējas procedūrām, Autors pēta tās pielietojumu Latvijas Republikas tiesu praksē attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procedūrām, lai iegūtu vispārēju priekšstatu par situāciju attiecībā uz šo aspektu. Autors veic UNCITRAL Paraugnormu ieviešanas izpēti uz Lielbritānijas prakses piemēra. Autors pievērš uzmanību primāras un sekundāras pārrobežu maksātnespējas procedūras savstarpējās koordinācijas un komunikācijas aspektam, kā arī izpēta tā uzlabošanas iespējas.

Atslēgvārdi: Pārrobežu maksātnespēja; UNCITRAL; Latvijas Republika; Padomes Regula Nr.1346/2000;

Annotation

Authors master's thesis theme is „Cross border insolvency legal aspects in European Union”

Theme is chosen because in Author's opinion, in the light of globalization of the business in the Republic of Latvia, as well as a number of foreign companies coming Latvian business market, the topic is a relevant issue. In his work Author focuses on the EC Council Regulation Nr.1346/2000 on cross border insolvency research and its application in law cases in the Republic of Latvia, , in order to gain an overview of the situation in relation with this aspect. As well Author makes a research on UNCITRAL Modal rules on cross border insolvency implementation on the example of the Great Britain. Moreover, the author draws attention to a coordination and communication between primary and secondary cross-border insolvency proceedings, as well as makes a research for opportunities for its improvement.

Key words: *Cross border Insolvency; UNCITRAL; Republic of Latvia; EC Council Regulation Nr.1346/2000;*

Satura rādītājs

Ievads.....	5
1. Pārrobežu maksātnespējas procesa tiesiskie aspekti Lielbritānijā.....	7
1.2 UNCITRAL Paraugnormas un to ieviešana Lielbritānijas pārrobežu maksātnespējas regulējošo normatīvu aktu sistēmā.....	9
1.3 Pārrobežu maksātnespējas procesa dalībnieku tiesības un procesa koordinācija saskaņā ar UNCITRAL Paraugnormām.....	12
1.3.1 Oficiāla saņēmēja tiesības.....	12
1.3.2 Ārvalstu Pārstāvja tiesības.....	13
1.3.3 Vietējo un Ārvalstu kreditoru tiesības.....	15
1.3.4 Vietējo un ārvalstu maksātnespējas procesa procedūru koordinācija.....	17
1.4 Parādnieka galvenā interešu centra definēšana pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros.....	19
1.5 Nodaļas secinājumi.....	25
2.Pārrobežu maksātnespējas procesa uzsākšana tiesiskie aspekti Latvijas Republikā, prakses izpēte.....	27
2.1 Latvijas Republikas tiesu prakse attiecība uz pārrobežu maksātnespējas procedūru uzsākšanu.....	29
2.2 Nodaļas secinājumi, risinājumi.....	38
3. Pārrobežu maksātnespējas procedūru koordinācija.....	40
3.1.Prakses apskats attiecība uz jēdziena „uzņēmums” tulkošanas problemātiku.....	42
3.2 Pārrobežu maksātnespējas protokoli.....	55
3.3 Eiropas komunikācijas un sadarbības vadlīnijas pārrobežu maksātnespējai.....	56
3.4 Nodaļas secinājumi.....	59
Darba Kopsavilkums.....	61
Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts.....	65

Ievads

“Parādi ir līdzīgi jebkurām citām lamatām, iekļūt tajos ir ļoti viegli, bet izkļūt no tiem ir ļoti grūti.” Džordžs Bernards Šovs

Morāles filozofija mums nosaka, ka solījumi ir jāpilda. Tas ir arī līgumu tiesību starta punkts. Princips ir skaidri un gaiši saprotams, taču ko lai saka par solījumu laušanu bankrota gadījumā un par institūciju, kas atbrīvo parādniekus no parādu nomaksas? Ētikā bieži rodas mīklainas pretrunas. Ņemot to vērā, ar pārsteigumu nākas konstatēt, ka vairākos avotos ir ieviesusies apbrīnojama vienprātība par to, ka maksātnespējā esošais ir jāatbrīvo no parādiem.

¹ Fundamentāla ētiska maksātnespējas problēma slēpjas tajā apstākļī, ka maksātnespējīgie ir solījušies apmaksāt parādus, bet nevar turēt savu solījumu.

Milzīgi sasniegumi informācijas tehnoloģijās, kā arī Eiropas Savienības dalībvalstu skaita strauja palielināšanās pēdējo gadu laikā, šobrīd ļauj uzņēmējiem darboties dažādās valstīs un tai pašā laikā saistīt un koordinēt visu šo darbību, it kā tas notiktu tieši tepat blakus. Daudznacionālais business var ātri pieņemt lēmumus, kuri ietekmēs tā globālo darbību, to ir iespējams koncentrēt vai arī gluži pretēji resursus var izkļiedēt starptautiskā līmenī atkarībā no tā, kas vislabāk atbilst uzņēmēja mērķiem. Tomēr šīm globalizācijas lieliskajām iespējām piemīt arī reversa puse. Gadījumos, kad tiek pieņemts nepareizs lēmums vai aizkavējas reakcija uz noteiktiem tirgus notikumiem, uzņēmēja business sabrūk pēc domino kauliņu principa, un līdz ar to, tam iestājas maksātnespēja. Šajā situācijā visas uzņēmējdarbības globalizācijas priekšrocības pārvēršas par trūkumiem - kompānija no strukturētas tirgus vienības kļūst par virkni nesaistītu segmentu vairākās valstīs, turklāt katram no šiem segmentiem ir iespējami prasījumi vienam pret otru, kā arī noteikti pastāv citu tirgus dalībnieku prasījumi pret tiem. Rodoties pārrobežu maksātnespējas situācijai, tas ir tipiski, ka dažāda veida kreditoriem pastāv vairāku veidu prasījumi pret vēl lielāku skaitu aktīvu, kuri atrodas dažādās jurisdikcijās. Lai tos pārvaldītu vai likvidētu, administratoriem pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros ir jāpiemēro katram no tiem savi specifiskie noteikumi.

Autora maģistra darba temats ir “Pārrobežu maksātnespējas procesa tiesiskie aspekti Eiropas Savienībā”. Temats ir izvēlēts tāpēc, ka tas ir aktuāls jautājums Latvijas Republikā reģistrēto uzņēmumu uzņēmējdarbības globalizācijai, kā arī vairāku ārvalsts uzņēmumu ieišanai Latvijas Republikas tirgū. Pēdējā laikā plānotā dažādu nodokļu sloga pazemināšana

¹ Kilpi, Jukka. Ethics of Bankruptcy. London, GBR: Routledge, 1998.p2. available at: <http://site.ebrary.com/lib/latvia/Doc?id=10070649&ppg=2>, [aplūkots 2011.gada 11.martā]

un holdingu režīma ieviešana Latvijas Republikā, pēc Autora domām, piešķir Autora izvēlētajam tematam aktualitāti, jo situāciju, kad mātes uzņēmumam² iestājas maksātnespēja, varētu uzskatīt par vienu no spilgtākajiem pārrobežu maksātnespējas procesa piemēriem. Savā darbā Autors koncentrējas uz EK Padomes regulas Nr.1346/2000 izpēti un tās piemērošanu praksē Latvijas Republikā uzsākto pārrobežu maksātnespējas procesu un procedūru ietvaros, lai gūtu pārskatu par situāciju attiecībā uz šo aspektu. Autors arī veic UNCITRAL Paraugnormu ieviešanas izpēti, par pamatu ņemot Lielbritānijas piemēru, jo tā ir valsts ar senu maksātnespējas vēsturi un tradīcijām, un finanšu rehabilitācijas likumdošana Lielbritānijā ir veidojusies gadsimtiem ilgi. Autors pievērš uzmanību arī tādām aspektam kā koordinācija un komunikācija starp primārajām un sekundārajām pārrobežu maksātnespējas procedūrām un izpēta iespējas to uzlabošanai, lai novērtētu to piemērošanas iespējas Latvijas Republikā.

Darba ietvaros savai analīzei un mērķa sasniegšanai Autors piemēros analītiskās un empīriskās pētījuma metodes.

2 01.01.2012 likuma "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" izpratnē, Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 28.janvārī]

1. Pārrobežu maksātnespējas procesa tiesiskie aspekti Lielbritānijā

Šajā nodaļā Autors apskatīs pārrobežu maksātnespējas tiesiskos aspektus Lielbritānijā. Līdz ar iestāšanos Eiropas Savienība (turpmāk tekstā ES) vairāku valstu uzņēmējiem palielinājās iespējas veikt uzņēmējdarbību ES dalībvalstīs; sakarā ar pēdējo gadu ekonomiskajiem apstākļiem un globālo recesiju daudzi no tiem ir kļuvuši maksātnespējīgi, to aktīvi ir sadalīti vairākās valstīs, un tas rada zināmas grūtības maksātnespējas procesa ietvaros gan ar parādnieka galveno interešu centra konstatēšanu, gan ar pārrobežu sekundārās maksātnespējas procedūras uzsākšanu un galvenais – ar parādnieka aktīvu atgūšanu.

Visvienkāršākais pārrobežu maksātnespējas veids ir tāda situācija, kad maksātnespējas process ir uzsākts vienā valstī, bet kreditori atrodas vairākās valstīs, savukārt, kā vienu no sarežģītākajiem pārrobežu maksātnespējas procesa gadījumiem var minēt situācijas, kad ir uzsākti vairāki maksātnespējas procesi vairākās valstīs, tajos ir iesaistīti parādnieka meitasuzņēmumi, saistītie uzņēmumi, notiek operācijas ar parādnieka aktīviem un kreditori ir no desmit valstīm. Līdz ar to sarežģītās pārrobežu maksātnespējas turpina vairoties, plaukstot pasaules brīvās tirgus ekonomikā, kas saistīta ar globalizāciju komerciālo un finanšu tirgos.³

Apskatīt pārrobežu maksātnespējas tiesiskos aspektus tieši uz Lielbritānijas piemēra autors izvēlējās tādēļ, ka Lielbritānija ir valsts ar ilglaicīgu maksātnespēju regulējošu normu vēsturi un tradīcijām. Personu finanšu rehabilitācijas likumdošana Lielbritānijā ir veidojusies gadsimtiem ilgi. Pirmais dokuments, kas regulē maksātnespēju Lielbritānijā parādījās ar 1542. gada ar Maksātnespējas aktu, vēl Henrija VII laikos, bet tas vairāk regulēja fizisko personu maksātnespējas procesā ietvertās procedūras.

Likums, kas ir attiecināms uz juridiskām personām, bija ieviests 1844. gadā ar Vienoto Akciju sabiedrību aktu 1844, kaut gan var uzskatīt, ka atbilstoša uzņēmumu maksātnespējas procesa procedūra tika ieviesta tikai ar likvidācijas institūta parādīšanos Vienoto Akciju sabiedrību aktā 1848. gadā.

No šī laika gan fizisko personu maksātnespēja, gan juridisko personu maksātnespēja esot bijušas par vairāku konsolidāciju un pārskatīšanu subjektiem. 1986. gada akts, kura izskatīšana notika pēc tā saucamā Korķa ziņojuma (Cork Report, Komisiju vadīja Kenneth Cork un ziņojuma nosaukums ir atsauce uz viņa uzvārdu.)⁴, kura mērķis bija izpētīt reformu

³ Look Chan Ho „Anti-suit injunctions in cross border Insolvency: A Restatement, International & Comparative Law Quarterly, Volume 52, Part 3 July 2003

⁴ Kenneth Cork, Report of the Review Committee into Insolvency Law and Practice, TSO (The Stationery Office) 1982. Cmnd. Series 8558. Available at: <http://books.google.lv/books?>

iespējas maksātnespējas tiesību aktos, apvienot to ar vienu statūtu un tajā pašā laikā veikt radikālu rekonstrukciju tiesību aktos attiecībā uz privātpersonu un uzņēmumu maksātnespējas procesiem, kas iekļāva sevī tādu maksātnespējas atgūšanas procedūras koncepciju kā "Uzņēmuma brīvprātīga vienošanās" un "Administrēšana". Tālākas reformas tika paveiktas 1994. gadā, tās apskatīja maksātnespējas procesa ietekmi uz maziem un vidējiem uzņēmumiem, kā arī uzņēmuma vadītāja diskvalifikāciju, un tika pieņemti 2000. gadā. Jaunāki priekšlikumi tika izvirzīti Uzņēmējdarbības aktā 2002. gadā, tie norādīja uz administratīvas saņemšanas izmantošanas ierobežošanu, kura tika balstīta uz privātajās tiesībās ieviesto 1986. gada saņemšanas procedūru. Šo izmaiņu implementācija mainīja maksātnespējas procesu, virzot to uz kopēju procesu, kas izpaužas kā piespiedu pārvaldes un citu maksātnespējas atgūšanas pasākumu uzņēmumiem, attālināšanos no pasākumiem izmantotajiem fiziskas personas maksātnespējas procesā⁵.

Šis nodaļas mērķis ir izpētīt Lielbritānijas pieredzi pārrobežu maksātnespējas procesa procedūras īstenošana, šo procesu tiesiskus aspektus, īpašības, kā arī aktuālo pārrobežu maksātnespējas procesa problēmu apskate un iespējama novērtēšana. Lielbritānijas labas prakses pārņemšanas iespējas, Latvijas Republikas ar pārrobežu maksātnespējas procesa, saistīta regulācijā.

id=9TIKAQAIAAJ&q=bibliogroup:%22Cmnd..+8558%22&dq=bibliogroup:%22Cmnd..+8558%22&hl=lv[aplūkots2011.gada 26.maijā]

5 Omar, Paul J. (2002) "Developments in Cross-Border Insolvency Practice in the United Kingdom," Bond Law Review: Vol. 14: Iss. 2, Article 5. Available at: <http://epublications.bond.edu.au/blr/vol14/iss2/5>[aplūkots 2011.gada 17.maijā]

1.2 UNCITRAL Paraugnormas un to ieviešana Lielbritānijas pārrobežu maksātnespējas regulējošo normatīvu aktu sistēmā.

Apvienoto Nāciju Starptautisko Tirdzniecības Tiesību Komisija-UNCITRAL⁶ (turpmāk tekstā arī UNCITRAL), ir Apvienoto Nāciju ģenerālasamblejas apakšstruktūra ar vispārējām pilnvarām, kuras mērķis ir veicināt pakāpenisku harmonizāciju un vienotību starptautiskajās tirdzniecības tiesībās.

UNCITRAL ir Apvienoto Nāciju Organizācijas sistēmas kodols starptautiskās tirdzniecības jomā, vairāk nekā 40 gadus UNCITRAL specializējas komerciesību un starptautisko uzņēmējdarbību regulējošo normu reformu un harmonizāciju jomā visā pasaulē. Pa šo laiku UNCITRAL ir izstrādājusi ievērojamu skaitu konvenciju, paraugnormu un citu instrumentu attiecībā uz materiālajām tiesību normām, kuras reglamentē tirdzniecības darījumus vai citus uzņēmējdarbības aspektus, kas ietekmē starptautisko tirdzniecību. Sakarā ar starpvalstu tirdzniecības apjoma palielināšanos un to, ka neeksistēja starptautiskās koordinācijas regulācijas jautājumos, kas saistīti ar maksātnespēju, tas bieži vien noveda pie amatpersonu vai attiecīgo iestāžu, kuri nodarbojās ar parādnieka aktīvu pārvaldīšanu, nespēju veikt to efektīvi, un tā rezultātā parādījās iespēja parādnieka aktīvu slēpšanai vai izņemšanai. Līdz ar to šāda situācija samazināja parādnieka saistību izpildi pret kreditoriem un attiecīgajos gadījumos bija par iemeslu maksātnespējā nonākušā uzņēmuma sanācijas iespēju samazināšanai.

Galvenais, kāpēc nebija iespējams efektīvi risināt problēmjautājumus, kas saistīti ar pārrobežu maksātnespējas procesu, pēc UNCITRAL uzskatiem, bija nepieciešamība sekot sarežģītām procesuālām normām nepazīstamas tiesu sistēmas ietvaros, vai tāda tiesiskā regulējuma neesamība, kas ļautu sadarbību attiecībā uz maksātnespējas procesu valstī, kurā atrodas parādnieka aktīvi. Tādēļ 1997. gadā kā daļu no tiesību harmonizācijas procesa UNCITRAL izstrādāja pārrobežu maksātnespējas regulējošas Paraugnormas⁷ (The Model Law). Paraugnormu vispārējais mērķis ir radīt efektīvus mehānismus pārrobežu maksātnespējas procesu risināšanai un to mērķu sasniegšanai, kuri iekļauj sevī:

- Sadarbību starp tiesām un kompetentām iestādēm, kuras ir iesaistītas pārrobežu maksātnespējas procesos.
- Lielāku tiesisko drošību tirdzniecībai un ieguldījumiem;
- Godīgu un efektīvu pārrobežu maksātnespējas procesa pārvaldi, kā arī visu kreditoru un citu ieinteresēto pušu, tostarp arī parādnieku, interešu aizsardzību;

6 United Nations Commission on International Trade Law

7 Autora tulkojums

- Parādnieka aktīvu vērtības maksimāli iespējamo palielināšanu;
- Finansiālās grūtībās nonākušu uzņēmumu glābšanas veicināšanu, tādējādi aizsargājot investīcijas un saglabājot darba vietas;⁸

Pēc izteiktajiem mērķiem un darbības jomām Paraugnormas ir līdzīgas EK regulām, kuras attiecas uz pārrobežu maksātnespējas procesu un to procedūru regulāciju. Būtiska atšķirība ir augstākminēto normu ieviešanā nacionālo tiesību sistēmu ietvaros. Paraugnormu ieviešanai ir nepieciešama aktīvi izteikta valsts griba ieviest Paraugnormas, kā arī Paraugnormu ieviešanai ir jānotiek ar atsevišķa akta pieņemšanu, atšķirībā no EK regulu automātisko ieviešanu un tiešo piemērošanu caur visām ES dalībvalstīm. Paraugnormas pašas par sevi nav tiesību normas un tām nav juridiska spēka, drīzāk tās sniedz juridisko tekstu, kas jāimplementē valsts tiesību aktos. Var teikt, ka Paraugnormas formulē rekomendāciju bāzi valstij, kura ir nolēmusi ieviest tās savas valsts tiesību aktos. Valstis var, ja vēlas, implementēt tekstu tādu, kāds tas ir, vai mainīt, lai pielāgotu Paraugnormas konkrētiem apstākļiem valstī.

Paraugnormās ir noregulēti tādi jautājumi kā citā valstī uzsākta maksātnespējas procesa atzīšana, maksātnespējas procesa procedūru koordinācija attiecībā uz vienu un to pašu parādnieku, ārvalstu kreditoru tiesības, ārvalstu pārstāvju tiesības un pienākumi, kā arī valsts iestāžu pārrobežu kooperācija maksātnespējas procesa ietvaros. Tie ir vērsti uz to, lai padarītu ārvalstu pārstāvju un kreditoru piekļuvi valsts tiesību sistēmai vieglāku. Paraugnormas, kad tās ir ieviestas valsts likumā, dod tiesības ārvalstu pārstāvjiem nepastarpināti vērsties valsts tiesās ar prasību uzsākt maksātnespējas procesu, un, kad tas ir uzsākts, piedalīties tajā, kā arī Paraugnormas nosaka kārtību, kādā ārvalstu pārstāvis var pieprasīt maksātnespējas procesa vai likvidācijas procesa atzīšanu. Tie tiek atzīti, pamatojoties uz parādnieka galvenā interešu centra atrašanas vietu.

Dotajā brīdī UNCITRAL Paraugnormas ir ieviestas tādu valstu pārrobežu maksātnespējas regulējošos normatīvajos aktos kā: Austrālija, Kanāda, Kolumbija, Eritreja, Grieķija, Japāna, Meksika, Montenegro, Jaunzēlande, Polija, Slovēnija, Rumānija, Serbija, ASV, Britu Virdžīnijas salas, Lielbritānija un Ziemeļīrija⁹.

⁸ UNCITRAL, Model Law on Cross-Border Insolvency with Guide to Enactment Preamble, United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-2

Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 12. maijā]

⁹ UNCITRAL, Status 1997 UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency, Pieejams:

[http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model_status.html#\\$35287](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model_status.html#$35287) [aplūkots 2011. gada 30. aprīlī]

2000. gada Maksātspējas akta 14. nodaļā ir noteikts, ka Valsts Sekretāram ir tiesības pieņemt Paraugnormas ar vai bez modifikācijām, kā sekundāro tiesību aktu, saņemot abu parlamenta palātu rezolūcijas. Ņemot vērā to faktu, ka minētā regulācija attiecas arī uz Skotiju, kā arī sakarā ar dažiem padotības jautājumiem, 14. nodaļā ir noteikts, ka ir nepieciešama arī Skotijas valdības un Lorda kanclera piekrišana. Lielbritānijā Paraugnormu implementācija notika 2006. gadā.

Pēc apspriešanas un konsultācijas ar Valsts kasi, kā arī ņemot vērā plašo ES tiesību aktu kopumu attiecībā uz kredītiestāžu un apdrošināšanas sabiedrību likvidāciju un reorganizāciju, Lielbritānijas valdība nolēmusi, ieviešot Paraugnormas, izslēgt šos subjektus no to subjektu loka, kuriem var piemērot minētas Paraugnormas.

1.3 Pārrobežu maksātnespējas procesa dalībnieku tiesības un procesa koordinācija saskaņā ar UNCITRAL Paraugnormām.

Tagad apskatīsim, kā Paraugnormu ieviešana Lielbritānijas tiesību aktos atspoguļojas uz maksātnespējas procesa praktiskajiem aspektiem, kā arī uz tā dalībniekiem. Paraugnormas var tikt piemērotas vairākos ar pārrobežu maksātnespēju saistītos gadījumos, piemēram:

- Pieteikums no ārvalstu tiesas vai no ārvalstu pārstāvja saistībā ar ārvalstīs uzsāktu maksātnespējas procesu un tā procedūrām.
- Pieteikums, kurš ir pieteikts ārvalstīs saistībā ar maksātnespējas procesu, kurš ir pakļauts vietējiem maksātnespējas tiesību aktiem.
- Maksātnespējas procesa procedūru vienlaicīga koordinācija divās vai vairākās valstīs.
- Ārvalstu kreditoru iespējas uzsākt maksātnespējas procesu un piedalīties maksātnespējas procesa ietvertajās procedūrās.

Paraugnormu ietvaros ārvalstu maksātnespējas procesa procedūras ir definētas kā: kolektīvas, tiesas vai administratīvas tiesas procedūras ārvalstīs, tai skaitā starpposma procedūras, kas atbilstoši likumam, kas regulē maksātnespējas procesu, kura ietvaros parādnieka aktīvi un darbības ir pakļauti ārvalstu tiesas kontrolei un uzraudzībai, sakarā ar parādnieka reorganizācijas vai likvidācijas procedūru. Šī definīcija paredz iekļaut tajā arī tās procedūras, kuras ir obligātas vai brīvprātīgas, un saistītas ar juridisku vai fizisku personu likvidāciju vai reorganizāciju.

Tagad pievērsīsimies pārrobežu maksātnespējas dalībnieku tiesībām procesa ietvaros.

1.3.1 Oficiāla saņēmēja tiesības

Oficiālais saņēmējs ir civildienesta Maksātnespējas Dienesta ierēdnis un tiesas darbinieks, pie kura tas ir pieskaitīts. Oficiālo saņēmēju pienākums ir pārbaudīt parādnieka finansiālo stāvokli un piedalīties kā parādnieka pārstāvim bankrota procedūrā, kā arī individuālās brīvprātīgās vienošanās procedūrā, paātrinātās brīvprātīgās vienošanās procedūrā un parādu atvieglojuma rīkojuma procedūrā.

Paraugnormu ieviešanas brīdī Lielbritānijā oficiālā saņēmēja piedalīšanās pārrobežu maksātnespējas procesā bija diezgan rets gadījums, bet, attīstoties starptautiskajai tirdzniecībai, arvien vairāk nācās saskarties ar pārrobežu maksātnespējas procesiem. Attiecībā uz oficiālajiem saņēmējiem Paraugnormu ieviešana atspoguļojas sekojoši: oficiālais saņēmējs tiek uzskatīts par ārvalstu pārstāvi un līdz ar to viņam tiek piešķirtas visas tādas pašas tiesības un pienākumi kā ārvalstu pārstāvim, par kuriem tiks runāts zemāk.

1.3.2 Ārvalstu Pārstāvja tiesības

Paraugnormas ietver sevī noteikumus, kuri paredz ārvalstu pārstāvjiem ātru un tiešu piekļuvi tiesām.¹⁰ Ārvalstu pārstāvis šajos noteikumos ir definēts kā "persona vai iestāde, arī tas, kuru iecel uz pagaidu laiku, kuram ir atļauts ārvalstu maksātnespējas procesa ietvaros pārvaldīt parādnieka aktīvus un darbības, veikt tā reorganizāciju vai likvidāciju, vai darboties kā pārstāvim sakarā ar ārvalstīs uzsākto procesu"¹¹. Ārvalstu pārstāvim ir arī tiesības pieprasīt uzsākt maksātnespējas procesu, ja ir izpildīti apstākļi šī procesa uzsākšanai un/vai attiecīgi piedalīties šajā procesā.¹² Kā minēts iepriekš, ārvalstu pārstāvim ir tiesības lūgt atzīt ārvalstīs uzsāktu procesu, šim lūgumam klāt ir jāpievieno:

- apliecināts lēmums vai rīkojuma kopija, ar kuru tika uzsākts maksātnespējas process ārvalstīs un ar kuru ir iecelts pārstāvis vai;
- ārvalstu tiesas apliecināts dokuments, kas pierāda, ka ārvalstīs tika uzsākts maksātnespējas process un tika iecelts pārstāvis vai;
- gadījumā, ja pārstāvis nevar iesniegt kādu no iepriekš minētajiem dokumentiem, jebkurš cits dokuments, kuru pieņems tās valsts tiesa, kurā ir uzsākts maksātnespējas process, mūsu gadījumā Lielbritānijas tiesa.

Kā arī iepriekš minētajiem dokumentiem klāt ir jāpievieno visu to procedūru apraksts, par kuriem pārstāvim ir informācija un kuras tika piemērotas parādniekam ārvalstīs.

Pēc minēto dokumentu iesniegšanas, kad tiesa ir atzinusi ārvalstu maksātnespējas procesu, tai ir jāizlemj, vai tas ir primārais vai sekundārais maksātnespējas process attiecībā uz parādnieku. Šajā periodā tiesai ir tiesības piemērot parādnieka nekustamajam īpašumam pagaidu aizsardzības procedūras, ja lietas apstākļi norāda, ka tās ir vajadzīgas. Ir svarīgi izlemt, par kura veida procesu tiks atzīts ārvalstu process: par primāro, ja ārvalstīs atrodas parādnieka galvenais interešu centrs, vai sekundāro, ja parādniekam ārvalstīs atrodas, saskaņā

10 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 2(d), United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-

2, Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 15. aprīlī]

11 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 9, 1997 United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-2

Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 12. maijā]

12 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 11, 12, United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-2,

Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 23. janvarī]

ar UNCITRAL Paraugnormu nodaļas 2F – iestāde – jebkuru darbību vietā, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisko darbību ar personālu un precēm vai aktīviem un pakalpojumiem.

Ja process tiek atzīts par primāro, tad attiecīgi:

- Maksātnespējas procedūra vai individuālās tiesvedības gaita attiecībā uz parādnieka aktīviem, tiesībām un saistībām Lielbritānijā tiek apturēta.
- Izpildes rīkojumi, kas attiecas uz parādnieka aktīviem, arī tiek apturēti.
- Tiesības pārvietot, apgrūtināt, vai kā citādi rīkoties ar parādnieka aktīviem tiek apturētas.¹³

Taču augstākminētā tiesību un procedūru apturēšana neskar tiesības uzsākt atsevišķas darbības pret parādnieku (piemēram, kompensāciju; vai tiesības, kuras rodas saskaņā ar nodrošināto prasījumu), vai tiesvedību, ciktāl tā ir nepieciešama, lai aizsargātu prasījumu pret parādnieku. Kā arī, neskaitot iepriekš minēto, pēc ārvalstu pārstāvja pieprasījuma tiesai ir tiesības piemērot citus tiesiskas aizsardzības līdzekļus pret parādnieku. Pēc ārvalstu pārstāvja pieprasījuma tiesa var arī nodot tam visas tiesības attiecībā uz parādnieka aktīvu pārvaldīšanu valstī ar nosacījumu, ka tiesa ir pārliecināta, ka vietējo kreditoru intereses ir pienācīgi aizsargātas. Savukārt, ja process tiek atzīts par sekundāru, tiesai pirms tiesisko līdzekļu piemērošanas ir jāizvērtē, vai tie attieksies uz tiem parādnieka aktīviem, kuri saskaņā ar tiesas valsts likumiem pakļauti ārvalstu maksātnespējas procesā ietvertām procedūrām, un jāpārbauda, vai šo tiesisko līdzekļu piemērošana procesa ietvaros ir nepieciešama.¹⁴

13 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 20, United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-2, Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 23. janvārī]

14 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 21(3), United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-2, Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 15. februārī]

1.3.3 Vietējo un Ārvalstu kreditoru tiesības

Saskaņā ar Paraugnormām ārvalstu kreditoriem ir tādas pašas tiesības attiecībā uz maksātnespējas procesa uzsākšanu un piedalīšanos tajā kā kreditoriem, kuri atrodas valstī, kur process ir uzsākts.¹⁵

Attiecībā uz kārtību, kādā tiek apmierināti ārvalstu kreditori, Paraugnormas paredz noteikumus, ka saistības pret ārvalstu kreditoriem nevar tikt nolīgtas diskriminējošā stāvoklī attiecībā pret saistībām pret kreditoriem tajā valstī, kur ir uzsākts maksātnespējas process, vismaz tās nevar tikt vērtētās zemāk par vispārējiem nenodrošinātiem kreditoriem, ja vien tas saistības parasti neklasificē zemāk par vispārējo nenodrošināto kreditoru saistībām. Tāpat Paraugnormas paredz, ka ārvalstu kreditori tiek brīdināti par maksātnespējas procesā veiktajām procedūrām tajā pašā kārtībā, kā kreditori valstī, kur ir uzsākts maksātnespējas process, vai individuālā kārtībā, ja tas neesot brīdinājuma veids valstī, kur ir uzsākts maksātnespējas process. Tas arī ir vērst uz to, lai nenostādītu ārvalsts kreditoru sliktākajā pozīcijā attiecībā pret kreditoru valstī, kur ir uzsākts maksātnespējas process. Minētajā paziņojumā ir jānorāda saprātīgs laika posms, kurā ārvalstu kreditors varētu iesniegt savus prasījumus, kā arī jānorāda, kur tie ir jāiesniedz, kā arī jāinformē, vai nodrošinātiem ārvalsts kreditoriem ir speciāli jāreģistrē savs nodrošinātais prasījums, un, sūtot līdzīgu paziņojumu kreditoriem, arī būtu jānorāda jebkura cita informācija, kas ir saskaņā ar tās valsts normatīvajiem aktiem, kur ir uzsākts maksātnespējas process.

Pirms vietējais kreditors var saņemt savu prasījumu apmierinājumu saskaņā ar vietējām maksātnespējas procesa procedūrām, tam ir jāsniedz apliecinājums, ka viņš nav saņēmis savu prasījumu apmierinājumu ārvalsts maksātnespējas procesa ietvaros attiecībā uz to pašu parādnieku. Tas ir noticis tajā gadījumā, ja kreditora saņemtais proporcionāli pārsniedz tā paša veida vietējo kreditoru prasības. Ja kreditora saņemtais proporcionāli nepārsniedz vietējo kreditoru prasības apmierinājumu summas, tad tam pastāv iespēja saņemt savu prasījumu apmierinājumu vietējās maksātnespējas procesa ietvaros apmierināto summu starpības apmēru. Piemēram, ja ārvalstu maksātnespējas procesa procedūru ietvaros nenodrošinātais kreditors saņēma savu prasījumu apmierinājumu 10% apmērā, bet viņš arī grib saņemt savu prasījumu apmierinājumu vietējo maksātnespējas procesa procedūru

15 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 13(1), United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-

2, Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 17. februārī]

ietvaros, kur nenodrošināto kreditoru prasījumu apmierinājums ir 20% no to prasījumu summām, lai viņu nenostādītu nevienādā pozīcijā ar citiem vietējiem kreditoriem, tas saņems vēl 10% sava prasījuma apmierināšanai. Bet šie noteikumi neietekmē nodrošināto kreditoru tiesības uz savu prasījumu apmierināšanu.¹⁶

16 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 32 , United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-2, Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 23. martā]

1.3.4 Vietējo un ārvalstu maksātnespējas procesa procedūru koordinācija.

Paraugnormas nepārprotami pilnvaro tiesas paplašināt sadarbību tādās ar maksātnespējas procesu saistītās jomās, kuras tradicionālo un formālo iemeslu dēļ nav aptvertas ar Paraugnormām. Kā piemēru var minēt saziņu caur valsts augstāko tiesu vai diplomātiskajiem un konsulārajiem kanāliem. Paraugnormu tekstā ir ietverts aptuvenš paredzētās sadarbības saraksts, tas nav izsmeļošs un atstāj tiesām vietu brīvai interpretācijai; tajā iekļautas tādas sadarbības jomas kā:

- Personu vai juridisko personu iecelšana, kuras veiks darbības pēc tiesas norādījumiem;
- Informācijas apmaiņa ar jebkuriem līdzekļiem, kurus tiesa uzskata par lietderīgiem;
- Parādnieka darījumu un aktīvu pārvaldes un uzraudzības koordinācija;
- Tiesu vienošanās un to apstiprināšana attiecībā uz maksātnespējas procesā ietverto procedūru koordinēšanu;
- Konkurējošo procedūru koordinācija attiecībā uz vienu un to pašu parādnieku¹⁷.

Gadījumā, kad vietējā maksātnespējas procesa procedūras notiek vienlaikus ar ārvalstu maksātnespējas procesa procedūrām un tās savstarpēji konkurē, tiesai ir jāuzņemas koordinācija sakarā ar augstāk minēto. Parasti šādos gadījumos priekšroka tiek dota procedūrām vietējā maksātnespējas procesa ietvaros. Kad tās tiek piemērotas un tajā pašā laikā tiek iesniegts pieteikums ārvalstu maksātnespējas procesa procedūru atzīšanai, jebkuru tiesisko līdzekļu piemērošanai attiecībā uz to ir jābūt saskaņotai ar vietējā maksātnespējas procesa valsts likumiem. Gadījumā, kad vietējā maksātnespējas procesa procedūras tiek uzsāktas pēc ārvalstu maksātnespējas procedūru atzīšanas vai pēc pieteikuma iesniegšanas par šādu atzīšanu, vietējai tiesai ir jāpārbauda jebkuri tiesiski līdzekļi, kuri tika piemēroti ārvalstu maksātnespējas procesa ietvaros attiecībā uz vietējiem parādnieka aktīviem, un gadījumā, ja tie neatbilst vietējām procedūrām, to piemērošana var tikt attiecīgi mainīta vai izbeigta. Tas pats notiek, ja ārvalstu primārais maksātnespējas process ir atzīts pēc sekundārā ārvalsts maksātnespējas procesa, vai pēc pieteikuma iesniegšanas tiesas valstī par tāda procesa atzīšanu. Ja vienlaicīgi pastāv vairāki ārvalstu maksātnespējas procesi, tiesai, kā jau agrāk tika minēts, ir jāsadarbojas ar ārvalstu pārstāvjiem. Šādā gadījumā par prioritāro pēc vispārējā principa tiek uzskatīts primārais maksātnespējas process. Turklāt, ja kādi tiesiski līdzekļi tiek piemēroti attiecībā uz parādnieka aktīviem ārvalstu sekundārā maksātnespējas procesa

17 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 27, United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-

2, Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 8. martā]

ietvaros, tiem jābūt saskaņotiem ar ārvalstu primāro maksātnespējas procesu.¹⁸ Kad tiek atzīts vēl viens sekundārais ārvalstu maksātnespējas process, tā procedūrām attiecīgi arī ir jābūt saskaņotām.

Kā tas ir redzams, Paraugnormas sīki reglamentē parādnieka, kreditoru, ārvalstu pārstāvju un tiesas tiesības un pienākumus pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros, kā arī tajās tiek pievērsta uzmanība pārrobežu maksātnespējas procedūru piemērošanas kārtībai un tiesisku līdzekļu piemērošanai attiecībā uz parādnieka aktīviem un darbībām ar tiem. Tiek dota arī regulācija attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu un to procedūru koordināciju, kas ir patiešām svarīgs pārrobežu maksātnespējas procesa aspekts, īpaši gadījumos, ja maksātnespējas process tiek uzsākts pret uzņēmumu ar vairākām filiālēm dažādās valstīs. Neskatoties uz detalizēto regulāciju, Paraugnormas tomēr atstāj iespēju brīvi interpretēt dažus aspektus, lai tos varētu labāk pielāgot tajā valstī, kura ir nolēmusi tos implementēt, ka arī pielāgot tos konkrētam gadījumam, kurš var rasties pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros, un līdz ar to Paraugnormas ir elastīgs līdzeklis valsts pārrobežu maksātnespējas procesa regulācijas uzlabošanai, kā arī pārrobežu maksātnespējas procesa padarīšanai par pārskatāmāku un vieglāk veicamu.

18 The UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency article 30(a), United Nations, 1997, UNITED NATIONS PUBLICATION, Sales No. E.99.V.3 ISBN 92-1-133608-2, Pieejams: <http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf> [aplūkots 2011. gada 3. maijā]

1.4 Parādnieka galvenā interešu centra definēšana pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros.

Viena no aktuālākajām problēmām pārrobežu maksātnespējas procesā ir parādnieka galvenā interešu centra - tā saucamā COMI (Center Of Main Interest) – definēšana. Šis pārrobežu maksātnespējas procesa aspekts ir svarīgs, lai zinātu kur uzsākt pārrobežu maksātnespējas galveno procedūru, jo sakarā ar to var rasties vairāki sarežģīti juridiska rakstura jautājumi, piemēram, starptautisko jurisdikciju tiesām lemjot, kur ir jāuzsāk pārrobežu maksātnespējas procesa procedūras, kuras valsts likumi jāpiemēro, uzsākot minētās procedūras, to materiālo un procesuālo ietekmi uz procesu, ārvalstu kreditoru tiesisko stāvokli, to tiesības uz kompensācijām vai tiesības uzteikt darba līgumus, ārvalstīs uzsākta procesa atzīšanu, ka arī ārzemēs nozīmētā likvidatora vai administratora tiesības procesa ietvaros.

Pastāv divas koncepcijas, kuras ir iespējams piemērot, aplūkojot pārrobežu maksātnespējas procesus. Tās apskata no diviem izejas punktiem: tā saukto "universalitāti" un "teritorialitāti".

Universalitātes modeļa ietvaros maksātnespējas procesa procedūras ir apskatītas kā unikālas procedūras, kas atspoguļo parādnieka un tā īpašuma vienotību. Procedūrām jāiekļauj darbības ar visiem parādnieka aktīviem, lai kur pasaulē tie atrastos. Piemērojot šo modeli, viss parādnieka īpašums tiek administrēts, reorganizēts vai likvidēts, pamatojoties uz noteikumiem, kuri ir atspoguļoti tās valsts likumā, kurā ir noteikts parādnieka domicils (vai ir reģistrēta parādnieka juridiskā adrese vai cita līdzīga reģistrēta atrašanās vieta) un tika uzsāktas minētās procedūras. Šī modeļa ietvaros maksātnespējas procesa procedūrām ir piemērojams tās valsts likums, kur tika uzsāktas maksātnespējas procedūras. Šo likumu sauc arī par *lex concursus* vai *lex forum concursus* (Tiesas atrašanās valsts likums), kas ir tās valsts likums, kur tiesa ir uzsākusi maksātnespējas procesa procedūras un kurā arī notiks tiesas sēdes, tiks izpildīti rīkojumi un notiks ar maksātnespējas procesu saistītās tiesvedības izbeigšana.

Administratoram vai likvidatoram šajā gadījumā ir tiesības rīkoties – administrēt, likvidēt, reorganizēt parādnieka aktīvus jebkurā vietā pasaulē, tiesības uz kuriem pašam parādniekam tika izbeigtas vai daļēji izbeigtas, un attiecīgi administratoram vai likvidatoram ir uzticēta parādnieka darījumu uzraudzība un administrācija. *Lex concursus* nosaka sekas šī procesa darbībām, kuras tiks veiktas maksātnespējas procesa procedūru ietvaros, piemēram, attiecībā uz esošajiem līgumiem, administratora pilnvarojumu, kreditoru dividendu izmaksas

sistēmu, kā arī to pamatojumu.

Tātad, piemērojot „universalitātes” modeļa koncepciju, kreditoru, administratora vai likvidatora, parādnieka tiesības un pienākumi visa procesa ietvaros tiek regulēti ar tās valsts likumu, kur ir uzsāktas maksātnespējas procesa procedūras.

Savukārt “teritorialitātes” modeļa piemērošanas gadījumā galvenā ideja ir, ka maksātnespējas procesa procedūrām un pasākumiem būs juridiskas sekas tikai tās valsts jurisdikcijā, kuras valsts teritorijā tiesa ir uzsākusi maksātnespējas procesu. Šī procesa ietvaros veikto procedūru juridiskās sekas zaudēs savu spēku ar šīs valsts robežas šķērsošanu. Ierobežojumi, kuriem ir jābūt piemērotiem parādnieka tiesībām rīkoties ar saviem aktīviem maksātnespējas procesa ietvaros, ārvalstīs netiks piemērotas. Aktīvus, kuri atrodas citās valstīs, šajā gadījumā, procedūras, kuras ir uzsāktas maksātnespējas procesa ietvaros, neskars. Tāpat ar tiem ārzemēs nevarēs rīkoties ieceltais administrators.¹⁹

Ņemot vērā, ka Lielbritānija ir viena no Eiropas Savienības dalībvalstīm, apskatīsim arī to, kāds modelis tiek piemērots Eiropas Savienībā. ES regulācija šajā aspektā ir jaukta un šī koncepcija varētu tikt saukta par koordinēto „universalitāti”²⁰.

2002. gada 31. maijā stājās spēkā Padomes regula Nr.1346/2000 par maksātnespējas procedūrām, kurā ir apzināts, ka sakarā ar lielu atšķirību dalībvalstu materiālajās tiesībās, atšķirībām tiesību aktos, kuri regulē kreditoru nodrošinājumus un kreditoru prioritāti savu prasību apmierināšanā, nav praktiski ieviest maksātnespējas procedūrām vienotu darbības jomu visā Kopienā. Šīs regulas mērķis ir veicināt pārrobežu maksātnespējas procedūru efektivitāti, pasākumus, kas veicami attiecībā uz parādnieka aktīviem koordinācijas veicināšanā un izvairīšanos no tā saucamās „forum shopping” (Labākas tiesas valsts izvēle). Regulā ir izteikti noteikumi maksātnespējas procesa uzsākšanai Kopienas dalībvalstu tiesām ar starptautisku jurisdikciju, automātiska šī procesa atzīšana, ka arī maksātnespējas administratora vai likvidatora tiesības Kopienas dalībvalstīs maksātnespējas procesa ietvaros²¹. Regulā ir ietverti arī tiesību aktu izvēles noteikumi par piemērojamo likumu attiecībā uz īpaši būtiskām tiesībām un tiesisko attiecību gadījumā (piem., lietu tiesības, darba līgumi).

19 Bob Wessels, The Changing Landscape of Cross-border Insolvency Law in Europe, *Juridica International* XII 2007

20 Turpat

21 History and background to the EC regulation on insolvency proceedings, *The Insolvency Service*;Pieejams:http://www.insolvency.gov.uk/freedomofinformation/technical/TechnicalManual/Ch37-48/chapter41/part1/part_1.htm [aplūkots 2011. gada 25. aprīlī];

Saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 4. panta 1. punktu „...uz maksātspējas procedūru un tās sekām attiecas tās dalībvalsts tiesību akti, kuras teritorijā šāda procedūra ir sākta, turpmāk “procedūras sākšanas valsts”²², kā arī saskaņā ar šīs pašas regulas 16.panta 1. punktu „visus nolēmumus, kas sāk maksātspējas procedūru, ko izdara dalībvalsts tiesa, kurai ir piekritība saskaņā ar 3. pantu, atzīst visās citās dalībvalstīs no brīža, kad tie stājas spēkā procedūras sākšanas valstī.”²³, tādējādi izpaužoties *lex concursus*. No otras puses, saskaņā ar regulas 3. panta 2. punktu ir atļautas arī sekundāras procedūras, kuras attiecas uz tiem parādnieka aktīviem, kas atrodas tieši kādā no dalībvalstīm, kuras notiek paralēli ar primārām procedūrām, bet „...šīs procedūras attiecas tikai uz tiem parādnieka aktīviem, kas atrodas pēdējā minētā dalībvalstī”²⁴. Saistībā ar primāro procedūru un sekundārām procedūrām ir vērojama universalitātes un teritorialitātes koncepcijas kombinēšana.

Parādnieka galvenajam interešu centram ir jāatbilst tai vietai, kur parādnieks regulāri nodarbojas ar savu aktīvu administrēšanu un citu ar to saistītu interešu kārtošanu vai, kā minēts regulas 13. apsvērumā: „Galveno interešu centrs ir vieta, kur parādnieks regulāri pārvalda savas intereses un tādēļ ir pieejams trešajām personām²⁵”. Vairāku tieslietu, kas saistītas ar pārrobežu maksātspējas procesiem, principiālais strīdu punkts ir galveno interešu centra noskaidrošana. Kā piemēru var minēt tādās skaļas un strīdīgas lietas, kā Daisytek²⁶, Ci4net.com Inc²⁷, Eurofood²⁸ lietas. Daisytek lieta tiesā atsaucas uz to, ka, lai noskaidrotu parādnieka galveno interešu centru, ir jānovērtē kompānijas interešu apjomu un svarīgumu administrēto noteiktā vietā, salīdzinot ar interešu apjomu un to svarīgumu jebkurā citā vietā.

22 PADOMES REGULA (EK) Nr. 1346/2000 (2000. gada 29. maijs) par maksātspējas procedūrām, Oficiālais Vēstnesis, L160,30/06/2000, Lpp.0001-0018, Pieejama: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:LV:HTML> [aplūkots 2011.gada 17.aprīlī]

23 Turpat

24 Turpat

25 Turpat

26 High Court of Justice Leeds 16 May 2003, [2003] B.C.C. 562; [2003] All E.R. (D) 312 (Jul); JOR 2003/287; NZI 2004, 219; ZIP 2004, 963.

27 High Court of Justice [2005] BCC 277, Re Ci4net.com Inc [2005] BCC 277; available at: www.practicallaw.com/6-102-9844 [aplūkots 2011.gada 23.janvarī]

28 Eiropas Kopienas tiesas (virspalāta) 2006. gada 20. oktobra spriedums lietā: C-341-04, Piejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?docid=56604&mode=req&pageIndex=1&dir=&occ=first&part=1&text=1346%252F2000&doclang=LV&cid=950253#ctx1> [aplūkots 2011.gada 23.janvarī]

Ir iespējams izcelt divas pieejas parādnieka galvenā interešu centra noskaidrošanai. Pirmā būtu tā noskaidrošana caur saistībām pret kreditoriem, kas ir balstīta uz augstākminētās regulas 13. apsvērumu, savukārt otra pieeja ir balstīta uz parādnieka aktīvu pārvaldes vietu vai parādnieka galvenās pārstāvības vietu. Šai pieejai ir vērts pievērsties, jo Lielbritānijas Augstākās tiesas judikatūra spilgti ilustrē tieši to. Tā bija 2005. gada Collins & Aikman Europe SA²⁹ lietā. Tās faktiskais sastāvs ir tāds: Collins & Aikman Corporation Group ir pasaules mēroga vadošais automobiļu detaļu sistēmu un moduļu piegādātājs, kas sadarbojas ar pasaules lielākajiem autoražotājiem, tādiem kā Daimler, Ford, General Motors, Honda un Volkswagen. 24 kompānijām no Collins & Aikman Corporation Group Lielbritānijā tika pieteiktas maksātnespējas administrēšanas procedūras, viena no kompānijām atradās Luksemburgā, sešas Anglijā, viena Spānijā, viena Austrijā, divas Zviedrijā, viena Beļģijā, četras Vācijā, trīs Itālijā, viena Čehijā un četras Nīderlandē, savukārt Collins & Aikman Corporation Group galvenais birojs atrodas ASV, Mičiganā. Eiropā Collins & Aikman Corporation Group objekti aptvēra desmit valstis, tajos tika nodarbināti ap 4500 cilvēku, to lielākie klienti bija Daimler, Daimler Chrysler, General Motors un Ford. Vērts atzīmēt, ka darījumi ar Ford veidoja apmēram 60% no Collins & Aikman Corporation Group Eiropas biznesa operācijām³⁰. Collins & Aikman Corporation Group bija ievērojami pieaugusi iepriekšējos gados, galvenokārt pārņemot kontroli pār citām kompānijām, taču bija nonākusi finansiālās grūtībās, ņemot vērā tās likviditātes stāvokli. Rezultātā tās ASV aktīvi tika pakļauti attiecīgajām procedūrām. Lielbritānijas Augstāka tiesa vadījās pēc regulas 13. apsvēruma, kā arī dažu citu tiesu lēmumiem attiecībā uz parādnieka galveno interešu centru noskaidrošanu. Tiesai bija jāpiemēro norma "...regulāri pārvalda savas intereses un tādēļ ir pieejams trešajām personām", bet tiesa atrada norādes literatūrā (Dicey & Morris, Conflict of Laws, pielikums 30, punkts 158), saskaņā ar kurām, lai atspēkotu pieņēmumu, ka attiecīgā vieta ir inkorporācijas vieta, ir nepieciešams pierādīt, ka "galvenā biroja funkcijas" tiek veiktas citā dalībvalstī, nevis tajā, kur ir noteikta tās juridiskā adrese. Tiesā izvērtēja no uzņēmumiem iegūtos pierādījumus, un izlēma, ka Eiropas darījumu galvenās pārvaldes funkcijas kopš 2005. gada 17. maija tiek veiktas no Anglijas, t.sk. skaidras naudas koordinācija, bankas kontu apvienošana Eiropas darījumiem, cilvēkresursu un operāciju koordinācija ar IT sistēmām, kā arī lielāka daļa no attiecīgā reģiona pārdošanas funkcijām, it īpaši visu Eiropas pastāvīgo klientu apkalpošana (iepriekš minēti darījumi ar Ford, kas veidoja aptuveni 60% no tās

29 High Court of Justice (Chancery Division Companies Court), 15 July 2005 (Collins & Aikman Europe SA).
– EWHC 2005, 1754 (Ch).

30 Sixth Semi-annual report of the Collins & Aikman Litigation Trust Administrator, 31.12.2010, Pieejams: <http://www.kccllc.net/collinsaikman>; [aplūkots 2011. gada 26. janvarī]

ieņēmumiem). Tādējādi Tiesa tika apmierināta ar pierādījumiem, ka katra Lielbritānijā nelokalizētā uzņēmuma galveno interešu centrs nav saistīts ar Collins & Aikman Corporation Group attiecīgi reģistrēto galveno biroju.

Ci4net.com Inc lietā tiesa uzskatīja, ka pieņēmums, ka parādnieka galveno interešu centrs atrodas tajā juridiskā adresē, ir "tikai viens no faktoriem, kas var būt ņemts vērā kopā ar visiem pārējiem pierādījumiem, lai nonāktu pie secinājuma par parādnieka galvenā interešu centra atrašanās vietu".

Lennox Holdings Ltd lietā³¹ Tiesa līdzīgi izmantoja "galvenā biroja funkcijas" testu, par noteicošo nosakot parādnieka galveno interešu centru diviem uzņēmumiem, kas izveidoti Spānijā. Šis lēmums ir efektīvi piešķīris nozīmi, uzņēmuma administrācijas funkcijas veicinošo centra atrašanās vietas, faktora izmantošanai attiecībā uz citiem faktoriem parādnieka galvenā interešu centra noteikšanā, bet ir pretrunā ar Eiropas Savienības Tiesas (bij. Kopienu)³² vadošo lēmumu parādnieka galveno interešu centra noteikšanā lietā par Parmalat subsidiāru Eurofood. Tajā maksātnespējas process bija uzsākts pret kompāniju Eurofood, kas bija Itālijas kompānijas Parmalat SpA meitas uzņēmums Īrijā, sakarā ar Parmalat SpA kollapsu. Līdz ar to tika izskatīts jautājums par Eurofood galveno interešu centru noskaidrošanu, lai noteiktu primārā maksātnespējas procesa uzsākšanas valsti.

Eiropas Savienības Tiesa atzina, ka pieņēmums, ka parādnieka galvenais interešu centrs atrodas tur, kur atrodas parādnieka juridiskā adrese (lietas ietvaros – Īrija), var tikt atspēkots tikai tad, ja fakti, kas ir pietiekoši objektīvi un ir pieejami trešajām personām, ļauj konstatēt, ka faktiski parādnieka galvenais interešu centrs neatrodas tā reģistrētās juridiskās adreses vietā. Tāpat tika atzīts, ka fakts, ka kompānija kontrolē meitas uzņēmuma ekonomiskos lēmumus, neesot pietiekams, lai atspēkotu agrāk minēto pieņēmumu, un, ka attiecībā uz noteikumiem par parādnieka galvenā interešu centra noskaidrošanu un līdz ar atbilstošo Eiropas tiesas izvēli, kurā jāuzsāk maksātnespējas procedūras, ir jākoncentrējas uz faktoriem, kuri ir pietiekoši objektīvi un nodrošina tiesisko drošību un paredzamību. Tika arī pieņemts, ka turpmāk meitas uzņēmuma galveno interešu centru noskaidrošana būs atkarīga no saistībām pret trešajām personām, ņemot vērā konkrēto uzņēmuma vienību, nevis mātes uzņēmumu, kuram ir kontrole pār meitas uzņēmuma atrašanās vietu.

31 Fenwick Willan, "Why is it important to establish the COMI of a company?", Lennox Holdings plc [2008] EWHC B11 (Ch), available at: <http://www.inhouselawyer.co.uk/index.php/insolvency-and-corporate-restructuring/7986-european-cross-border-insolvency-an-overview-and-update>, [aplūkots 2011. gada 23. janvārī]

32 Sprieduma pieņemšanas laika tiesas nosaukums vēl bija Eiropas Kopienų Tiesa

No šīs apakšnodaļas ir redzams, ka Lielbritānijas judikatūrā ir vairākas atsauces uz vairākiem pieņēmumiem par pienācīgo pieeju parādnieka galvenā interešu centra noskaidrošanā pārrobežas maksātnespējas procesa ietvaros, tomēr tajā nav vienotas un skaidras principu sistēmas, kas noteiktu to testu, kuru varētu izmantot parādnieka galvenā interešu centra noskaidrošanai, turklāt vairākos aspektos tā šķiet diezgan pretrunīga un ir pretrunā ar EST vadošo lēmumu par parādnieka galveno interešu centra noteikšanu.

1.5 Nodaļas secinājumi

Izpētot Lielbritānijas normatīvos aktus, kas regulē pārrobežu maksātnespējas procesus un to procedūras, kā arī izpētot praksi un UNCITRAL Paraugnormas, var secināt, ka viena no galvenajām un aktuālākajām problēmām pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros joprojām ir parādnieka galvenā interešu centra definēšana. Tā definēšanai ir vairākas pieejas: gan formāla – pēc parādnieka juridiskās adreses atrašanās vietas, gan mazāk formāla, kura izmanto galvenā parādnieka interešu centra definēšanai vietu, kurā notiek visvairāk darbību ar tā aktīviem, tā administratīvo centru. Lielbritānijas tiesu viedoklis dažas lietas attiecībā uz parādnieka galveno interešu centru definēšanu ir atšķirīgs no Eiropas Savienības tiesas viedokļa.

Globālās recesijas apstākļos pārrobežu maksātnespējas procesam un tajā ietvertajām maksātnespējas stāvokļa risināšanas procedūrām ir jābūt elastīgām, lai tās varētu sekmēt maksātnespējas procesa mērķi – kreditoru apmierināšanu un iespējamo parādnieka maksātspēju atjaunošanu. UNCITRAL izveidotās Paraugnormas var kalpot par šāda elastīguma piemēru, jo, neskatoties uz to, ka tās sīki regulē pārrobežu maksātnespējas procesu un tā procedūras, tās tajā pašā laikā ļauj valstij, kur tās tiek ieviestas, iespēju brīvi šīs normas interpretēt. Pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros ļoti svarīga ir procesā ietvertu procedūru koordinācija attiecībā uz darījumiem ar parādnieka aktīviem. UNCITRAL Paraugnormas sniedz regulāciju attiecībā uz šo pārrobežu maksātnespējas procesa aspektu.

Latvijas Republikā pārrobežu maksātnespējas process šobrīd ir diezgan reta parādība, bet, attīstoties starptautiskajai tirdzniecībai, kā arī, pateicoties tam, ka biznesa klimats kļūst labvēlīgāks ārvalstu kompāniju ienākšanai Latvijas Republikas iekšējā tirgū, un, ņemot vērā iespējamo holdingu izveidei labvēlīga nodokļu režīma ieviešanu Latvijas Republikā, pārrobežu maksātnespējas procesu skaita pieaugums ir visai iespējams. Tāpat ir jāņem vērā fizisko personu maksātnespējas procesu uzplaukums pēdējo gadu laikā, kas var veicināt pārrobežu maksātnespējas procesu skaita strauju pieaugumu attiecībā uz fiziskām personām. Runājot par personām, kuras var būt šādu procesu pieteicējas, varētu minēt Lietuvas Republikas pilsoņus, jo Lietuvas Republikā fiziskas personas maksātnespēja līdz šim nav regulēta. Un, ņemot vērā faktu, ka gan Latvijas Republika, gan Lietuvas Republika ir Eiropas Savienības dalībvalstis, to pilsoņi var lūgt minēto procesu uzsākšanu Latvijas Republikā, ja attiecīgā persona atbilst Maksātnespējas likumā noteiktajam subjektu lokam.³³

³³ Āboliņš J., Fiziskās personas maksātnespējas process tiesu prakses atziņās, Jurista Vārds, 2012.17.aprīlis, nr.16, 18.-23.lpp.

Attiecībā uz pārrobežu maksātspējas procesa regulāciju Latvijas Republikā dotajā brīdī ir spēkā Padomes regula Nr. 1346/2000, kura arī regulē pārrobežu maksātspējas procesu.

Pēc autora domām, ņemot vērā augstāk minēto, ir vērts apsvērt iespēju implementēt UNCITRAL Paraugnormas Latvijas Republikas likumdošanā, jo šī rīcība varētu pacelt pārrobežu maksātspējas procesa regulāciju Latvijas Republikā pilnīgi citā līmenī.

Tomēr, ņemot vērā, ka UNCITRAL Paraugnormās ietvertā regulācija ir diezgan līdzīga Padomes Regulā Nr.1346/2000 ietvertajai regulācijai, UNCITRAL Paraugnormu ieviešana varētu tikt vairāk vērsta uz sadarbības veicināšanu pārrobežu maksātspējas lietās attiecībā uz tiem gadījumiem, kad parādnieka galvenais interešu centrs atrodas ārpus Eiropas Savienības, jo šādos gadījumus nevar piemērot regulā Nr.1346/2000 ietvertos noteikumus. Gadījumā, ja UNCITRAL Paraugnormas tiks ieviestas, tās var kļūt par pamatu veiksmīgai pārrobežu maksātspējas procedūru koordinācijai un parādnieka aktīvu pārvaldei. Kā vienu no piemēriem varētu minēt situāciju, kad parādnieka galvenais interešu centrs atradīsies ASV, ņemot vērā nesen pieņemtos atvieglojumus vīzu režīmā un līdz ar to iespējamo pārrobežu komercdarbības uzplaukumu. ASV UNCITRAL Paraugnormas ir iestrādātas pārrobežu maksātspējas regulācijā, un līdz ar to, gadījumos ja parādnieka galvenais interešu centrs atradīsies ASV, UNCITRAL Paraugnormas kļūs par „transatlantijas tiltu” pārrobežu maksātspējas procedūru veikšanai. Līdz ar to attiecībā uz UNCITRAL Paraugnormu ieviešanas procesu Latvijas Republikā tas varētu koncentrēties tiešām uz tām UNCITRAL Paraugnormu daļām, kur tiek apskatīta pārrobežu maksātspējas administratoru vai likvidatoru koordinācija, kā arī uz tām nodaļām, kuras regulē parādnieka ārvalstu aktīvu pārvaldi.

2.Pārrobežu maksātnespējas procesa uzsākšanas tiesiskie aspekti Latvijas Republikā, prakses izpēte.

Šīs nodaļas mērķis ir izpētīt, kurus maksātnespējas procesus var uzskatīt un atzīt par pārrobežu maksātnespējas procesiem, pamatojoties uz Latvijas Republikas tiesu praksi attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesiem un procedūrām.

Nevar neminēt pāris vārdus par pārrobežu maksātnespējas procesu regulācijas tapšanu laika gaitā. Vajadzība pēc vienādas regulācijas pārrobežu maksātnespējas procesu jomā ir ilgus gadus briedusi Eiropas tiesiskajā telpā. Eiropas pārrobežu maksātnespējas koncepcijas vēsture ir gandrīz pusotru gadsimtu veca. Kāpēc gan Eiropas tiesiskajā telpā ir radusies ideja par vienotu pieeju pārrobežu maksātnespējas procesam? Šo faktu var izskaidrot ar to, ka, ņemot vērā Eiropas ģeogrāfisko un politisko stāvokli, starp Eiropas valstīm tika nodibināti cieši ekonomiskie un tirdzniecības sakari, kas savukārt ļāva Eiropas valsts uzņēmējiem paplašināt savu preču un pakalpojumu izplatīšanos līdz kaimiņvalstu teritorijām, un līdz ar šāda veida paplašināšanos kļuva arī nepieciešams kaut kādā veidā kopīgi regulēt attiecības starp uzņēmējiem, kuri vairs nevar izpildīt savas saistības, un viņu kreditoriem. Laika gaitā starp Eiropas valstīm tika noslēgtas vairākas vienošanās par maksātnespējā nonākušo personu attiecību regulēšanu ar to kreditoriem.

Šobrīd Eiropas Savienības ietvaros pārrobežu fizisko un juridisko personu maksātnespējas procesus regulē 2000. gada 29. maijā izdotā Padomes regula (EK) Nr.1346/2000 par maksātnespējas procedūrām. Saskaņā ar šīs regulas pirmo pantu tā attiecas uz kolektīvām maksātnespējas procedūrām, kas ir saistītas ar daļēju vai pilnīgu parādnieka mantas atsavināšanu un likvidatora iecelšanu, taču minētā regula neattiecas uz maksātnespējas procedūrām attiecībā uz apdrošināšanas uzņēmumiem, kredītiestādēm, ieguldījumu uzņēmumiem, kas sniedz pakalpojumus, kas saistīti ar trešo personu līdzekļu vai vērtspapīru turēšanu, ka arī uz kolektīviem.³⁴

Regulas mērķis ir uzlabot pārrobežu maksātnespējas procesa efektivitāti un maksātnespējas procesā ietverto procedūru ar ārvalstu elementu efektivitāti. Regula nemēģina harmonizēt maksātnespēju regulējošos normatīvos aktus Eiropas Savienības ietvaros, bet dod

34 2000.gada 29.maijā izdotā Padomes regula (EK) 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām, Oficiālais Vēstnesis,L160,30/06/2000,Lpp.0001–0018, Pieejama:<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:LV:HTML>[aplūkota 2011.gada 23.janvārī]

dalībvalstu maksātnespējas speciālistiem sistēmu, ar kuras palīdzību atšķirīgi un dažādi maksātnespējas procesu režīmi dalībvalstīs var veiksmīgi savstarpēji funkcionēt.

Regulā ir aprakstīts, kādos gadījumos kreditors var uzsākt maksātnespējas procedūru pret parādnieku, kad primāro, kad sekundāro, kad vietējo, kura primārās procedūras uzsākšanas gadījumā automātiski kļūst par sekundāro. Bet nevienā vietā regulā nav definēts, kas ir pārrobežu maksātnespējas process. No paša nosaukuma varētu izsecināt, ka pārrobežu maksātnespējas process ir maksātnespējas process, kura ietvaros ir kāds pārrobežu jeb ārvalstu elements. Taču, kā jau tika minēts, regulā tas nav definēts, līdz ar to ir iespējams, runājot par maksātnespējas procesiem tieši Eiropas Savienības ietvaros, ka katru maksātnespējas procesu katras dalībvalsts ietvaros varētu uzskatīt par pārrobežu maksātnespējas procesu ar parādnieka interešu centru tajā dalībvalstī, kurā tas tika iesākts. Tas ieviestu zināmu neskaidrību, līdz ar to varētu arī vairāk noslogot tiesas darbu. Bet vērsīsimies pie praktiskiem piemēriem un apskatīsim Latvijas Republikas praksi pārrobežu maksātnespējas procesos.

Pirmā lieta, kura tika uzsākta kā pārrobežu maksātnespējas primārā procedūra saskaņā ar Regulas Nr. 1346/2000 3. panta pirmo daļu, tika ierosināta 2009. gada 29. jūnijā.³⁵ Kopumā Latvijas Republikā darba rakstīšanas brīdī ir reģistrētas 12 pārrobežu galvenās maksātnespējas procedūras juridiskām personām, pie tam viena pārrobežu sekundārā maksātnespējas procedūra juridiskai personai, kura tiks pieminēta citas nodaļas ietvaros.

³⁵ Maksātnespējas Reģistra izziņa Pieejama: <https://www.ur.gov.lv/urpubl?>

act=MNP_URPCARD&code=150300323&proc_id=50000109 [aplūkota 2012.gada 15.martā]

2.1 Latvijas Republikas tiesu prakse attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procedūru uzsākšanu.

Pievērsīsimies pirmajam Latvijas Republikā pasludinātajam pārrobežu maksātnespējas procesam, kas tika pasludināts ar Aizkraukles rajona tiesas 2009. gada 12. oktobra lēmumu. Process tika pasludināts sakarā ar kreditora pieteikumu par maksātnespējas procesa uzsākšanu pret sabiedrību ar ierobežotu atbildību (turpmāk tekstā – SIA) „V”. SIA „V” ir nodarbojusies ar mobilo telefonu tirdzniecību un, pasliktinoties ekonomiskai situācijai, uzņēmumam radās grūtības ar saistību nokārtošanu, tai skaitā tas nevarēja pildīt saistības pret pieteicēju SIA „A”. Interesanti piebilst, ka savā pirmajā pārskatā³⁶ administrators norādīja, ka attiecībā uz SIA „V” nav uzsākama Padomes Regulas Nr.1346/2000 3. panta 1. vai 2. punktā noteiktā maksātnespējas procedūra, un tikai precizētajā pārskatā tika norādīts, ka attiecībā pret SIA „V” ir uzsākama Padomes regulas Nr. 1346/2000 3. panta 1. punktā noteiktā procedūra un ka parādnieka galvenais interešu centrs atrodas Latvijas Republikā. Izskatot parādnieka debitoru un kreditoru sarakstu, tika noskaidrots, ka parādniekam ir debitors OU „RL”, kura juridiskā adrese atrodas Igaunijā. Saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 2. panta “g” punktu dalībvalsts, kurā atrodas parādnieka aktīvi, prasījuma gadījumā, ir tā dalībvalsts, kuras teritorija trešajai personai, kam tie jāpilda, ir galveno interešu centrs, kā noteikts minētās regulas 3. panta 1. punktā.

Lietā netika konstatētas ziņas, ka OU „RL” galvenais interešu centrs atrastos citur, nevis tā juridiskajā adresē. Līdz ar to tiesa atzina, ka parādnieka aktīvi atrodas citā dalībvalstī – Igaunijā. Kā arī tika konstatēts, ka parādniekam ir kreditors „E”, kura atrašanās vieta, pēc parādnieka ziņām, ir bijusi Vācija. Šajā vietā turpmāk izklāstīto argumentu pastiprināšanai ir svarīgi ievietot citātu no augstāk minētā tiesas sprieduma: „Tā kā tiesa konstatē, ka parādnieka aktīvi atrodas citas Eiropas Savienības dalībvalsts teritorijā, ir pamats Padomes regulas Nr. 1346/2000 piemērošanai”³⁷. Šis citāts ir tiešām svarīgs, jo tālāk apskatītos spriedumos trūkst šā ārvalstu elementa noteikšanas testa, kas, Autoraprāt, ir svarīgs, lai veidotu loģisku un saprotamu „politiku” attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procedūrām un vēl vairāk – attiecībā uz to, kuri maksātnespējas procesi var tikt uzskatīti par pārrobežu maksātnespējas procesiem. No tā brīža, kad tika konstatēts, ka maksātnespējas procedūrai var piemērot Padomes regulas Nr. 1346/2000 noteikumus, tika apskatīts jautājums par parādnieka

36 Saskaņā ar 01.07.2009 (zaudējis spēku) Maksātnespējas likuma 60. panta pirmās daļas 3.punktu

Administratoram bija jā sagatavo un jā iesniedz tiesā savs pārskats par parādnieka stāvokli.

37 12.06.2009 Latvijas Republikas Aizkraukles rajona tiesas spriedums lietā Nr.C07051409, npublicēts avots

galvenā interešu centra konstatēšanu, no lietas materiāliem bija konstatēts, ka parādnieka juridiskā adrese atrodas Latvijas Republikā un, ņemot vērā to faktu, ka netika konstatēti fakti, kas to apstrīdētu, saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 3. panta 1. punktu tika nolemts, ka parādnieka galvenais interešu centrs atrodas Latvijas Republikā.

Kā vēl viens svarīgs fakts ir piebilstams tas, ka līdz ar augstāk minēto faktu par pārrobežu elementu esamību pastāvēšanas konstatēšanu, tika lemts par ārvalstu kreditoru un debitoru informēšanu. Tiesa pamatojās uz Padomes regulas Nr.1346/2000 preambulas 29. punktu, kurš nosaka, ka uzņēmējdarbības apsvērumu dēļ ,lēmuma satura būtība par procedūras sākšanu pēc likvidatora prasības ir jāpublicē citā dalībvalstī un, ja attiecīgajā dalībvalstī atrodas uzņēmums, ir iespējama prasība, ka publicēšana ir obligāta. Līdz ar to, tā kā parādnieka aktīvi atrodas Igaunijā, kā arī, ņemot vērā faktu, ka parādniekam ir viens nenodrošinātais kreditors Vācijā, kura adrese maksātnespējas pieteikuma izskatīšanas dienā nebija zināma, kā arī, tā kā tiesai nebija informācijas par to, vai publikācija minētajās dalībvalstīs ir obligāta – tiesa atzina, ka, lai aizsargātu citu dalībvalstu kreditoru un debitoru intereses minētajā lietā, ir nepieciešams uzlikt administratoram pienākumu publicēt informāciju par parādnieka maksātnespējas procesu Igaunijas un Vācijas oficiālajos laikrakstos, norādot tajos Padomes regulas Nr.1346/2000 21. panta 1. punktā norādīto informāciju.

Šo spriedumu varētu uzskatīt par paraugu, kā jāizskata maksātnespējas procedūru uzsākšanas pieteikumu lietas, kurās ir iespējama ārvalstu elementa konstatēšana un līdz ar to – Padomes Regulas Nr.1346/2000 noteikumu piemērošana. Spriedumā tiek izteikts un piemērots skaidrs ārvalstu elementa tests, kuram izpildoties, maksātnespējas procesam var piemērot Padomes regulu Nr.1346/2000. Tāpat ir apskatīts jautājums par Parādnieka ārvalstu kreditoru un debitoru informēšanu par maksātnespējas procedūru uzsākšanu

Citā spriedumā SIA „S” iesniedza tiesā pieteikumu par maksātnespējas procesa uzsākšanu sakarā ar būtisku saimnieciskās darbības apjoma samazināšanos, līdz ar ko SIA „S” radās problēmas ar norēķiniem ar kreditoriem, tajā skaitā ar Valsts ieņēmuma dienesta Kurzemes nodokļu un muitas administrāciju. Maksātnespējas administrators pārskatā norādīja, ka „tā kā virknei SIA „S” kreditoru juridiskā adrese atrodas kādā no ES dalībvalstīm, tad vienlaikus Parādnieka maksātnespējas procesā piemērojama Padomes Regula Nr.1346/2000 un pret Parādnieku uzsākama regulas 3. panta 1. punktā noteiktā maksātnespējas procedūra”³⁸. SIA „S” bija debitors Lietuvā un vairāki kreditori Polijā. Tiesa apmierināja SIA „S” pieteikumu un uzlika par pienākumu administratoram publicēt Lietuvas un Polijas oficiālajos laikrakstos paziņojumu par SIA „S” maksātnespējas procesu.

38 21.06.2010 Latvijas Republikas Ventspils tiesas spriedums lietā Nr.C40093610, nepublicēts avots

Kā redzams, šajā spriedumā arī ir spilgti izteikts ārvalstu elements, kuru konstatējot, tiesa ir nolēmusi, ka maksātnespējas procesam ir piemērojamas Padomes Regulas Nr.1346/2000 iekļautās normas un ir uzsākama tās pašas regulas 3. panta pirmajā daļā minētā procedūra.

Bet apskatīsim vēl vienu spriedumu, šis spriedums ir pieņemts jau 2011. gadā un sakarā ar maksātnespējas likuma izmaiņām, iepriekš minētās normas par maksātnespējas administratora pārskata veikšanu par parādnieka saistībām vairs nebija spēkā. Pieteicējs "K" mbH, kas ir Vācijas Federatīvās Republikas komersants, iesniedza tiesā pieteikumu par SIA „F” maksātnespējas procesa uzsākšanu, jo parādnieks nemaksāja nomas maksu par komercplatības izmantošanu, kā arī apsaimniekošanas maksu un līdz ar to tam radās tāda apjoma parāds, kāds atļauj iesniegt pret parādnieku maksātnespējas procesa pieteikumu. Šīs lietas ietvaros pastāv ārvalstu elements – pieteicējs ir ārvalstīs reģistrēts komersants, taču sprieduma tekstā nav atspoguļots, ka, izvērtējot elementu, ir spriežams lēmums par Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumu piemērošanu un tajā noteikto pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanu, kā tas tika darīts iepriekš minētajos spriedumos, kā arī ņemot vērā to faktu, ka no sprieduma teksta ir saprotams, ka parādnieka parāds kreditoram rodas no līguma, kas ir noslēgts Latvijas Republikā un ka arī nomātā komercplatība atrodas Latvijas Republikā, līdz ar to arī līguma izpilde notika Latvijas Republikā, pilnīgi konsekventi būtu, ja rastos jautājums vai tiešām šajā gadījumā pastāv ārvalstu elements, lai piemērotu Padomes Regulas Nr.1346/2000 noteikumus. Vienīgais, kas spriedumā ir atspoguļots, ir parādnieka galvenā interešu centra konstatācija: „Lietā nav ziņu par to, ka parādniekam pieder uzņēmumi citās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kā arī nav ziņu, ka parādnieka galveno interešu centrs varētu atrasties nevis tā juridiskajā adresē, bet citā Eiropas Savienības dalībvalstī. Ņemot vērā minēto, pret parādnieku uzsākama Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta 1. punktā noteiktā maksātnespējas procedūra.”³⁹. No šā sprieduma ir redzams, ka, neskatoties uz to, ka faktiski ārvalstu elements lietas ietvaros tika identificēts un procesam tika piemēroti Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumi, un uzsākta primārā pārrobežu maksātnespējas procedūra, spriedumā trūkst ārvalstu elementa konstatēšanas testa piemērošanas.

Tālāk sekos to spriedumu apskats, kuros, neskatoties uz ārvalstu elementa trūkumu, tomēr tika nospriests piemērot Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumus un uzsākt tajā minēto primāro pārrobežu maksātnespējas procedūru.

No 2011. gada maija līdz augustam Ogres rajona tiesa ir pieņēmusi četrus spriedumus, kuros netika konstatēts ārvalstu elements, bet tik un tā tika uzsākta Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta pirmajā daļā minētā primārā pārrobežu maksātnespējas procedūra.

39 07.07.2011 Latvijas Republikas Bauskas rajona tiesas spriedums lietā Nr. C10061211, npublicēts avots

Piemēram, 2011. gada 9. februārī SIA „Ģ” ir iesniegusi pieteikumu par maksātnespējas procesa uzsākšanu. Savā pieteikumā SIA „Ģ”, ņemot vērā Civilprocesa likuma 363² panta sesto daļu, norādīja, ka SIA “Ģ” maksātnespējas procesam nav piemērojami Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumi. Tagad sekos citāts no tiesas sprieduma: „Civilprocesa likuma 363¹³. panta ceturtajā daļā noteikts, ka, pasludinot maksātnespējas procesu, tiesa spriedumā norāda maksātnespējas procedūras veidu atbilstoši Padomes regulai Nr.1346/2000. Minētā panta piektajā daļā noteikts, ka tiesa uzsāk Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta 1. punkta noteikto maksātnespējas procedūru, ja konstatē, ka parādnieka galveno interešu centrs atrodas Latvijā. Pieteikumā norādīts, ka SIA ”Ģ” maksātnespējas procesam nav piemērojami Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumi, no kā tiesa secina, ka parādnieka galveno interešu centrs atrodas Latvijā, līdz ar ko uzsākama Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta 1. punktā noteiktā maksātnespējas procedūra.”⁴⁰. Tāda pati situācija ar tādu pašu citātu ir konstatējama vēl vienā spriedumā, no tā paša Ogres rajona tiesas tiesneša⁴¹. Trešā sprieduma situācija ir pastiprināta ar to faktu, ka sprieduma tekstā tiek plaši izklāstīts, kāpēc lietai nav piemērojami Eiropas Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumi: „Sabiedrībai nav nedz filiāles, nedz pārstāvniecības, un Sabiedrībai nav piederošu uzņēmuma kapitāla daļu ne Latvijā, ne citā Eiropas Savienības dalībvalstī, visi Sabiedrības aktīvi atrodas Latvijas Republikā, tādēļ Sabiedrībai nav piemērojami Eiropas Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumi.”⁴². Neskatoties uz iepriekš minēto, tālāk spriedumā seko identiska atsauce uz Civilprocesa likuma 363¹³. ceturto un piekto daļu un tiesneša lēmums – konstatēts parādnieka galveno interešu centrs Latvijas Republikā un uzsākta Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta 1. punktā noteiktā maksātnespējas procedūra. Ceturtajā spriedumā seko tāda pati situācija un atkal identisks citāts⁴³.

Šāda veida neordināru un pretrunīgu situāciju, kad no vienas puses spriedumā ir norādīts, ka Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumi nav piemērojami, un tā paša sprieduma nākamajā rindkopā tie tiek piemēroti, visticamāk varētu izskaidrot ar viena tiesneša viedokli attiecībā pret minētā Civilprocesa 363¹³. panta piemērošanu un interpretāciju, bet situācija turpinās arī citu tiesu spriedumos. Piemēram, Jūrmalas pilsētas tiesas spriedumā par maksātnespējas procesa uzsākšanu pret SIA “P”, kuras pamatdarbība ir bijusi restorāni un

40 28.02.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24088711 C-0887-11/6, nepublicēts

41 ^{avots} 25.05.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24114411 C-1144-11/6, nepublicēts
avots

42 29.07.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24139711 C-1397-11/6, nepublicēts
avots

43 04.09.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24139411 C-1394-11/6, nepublicēts
avots

sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi, SIA „P” 2007. gadā ir atvērusi restorānu Jūrmalā, 2008. gada pavasarī restorāna iekārtu iegādei tā ir saņēmusi bankas aizdevumu. Restorāna atrašanās vietas dēļ klientu apgrozījums bija saistīts ar sezonālītāti, līdz ar to vasaras periodā klientu apjoms bija apmierinošs, bet ziemas periodā ievērojami krities, tāpat arī ekonomiskās krīzes sākums ietekmēja klientu skaitu strauju samazināšanos, un restorāns tika slēgts. Sprieduma tekstā atkal nekur nav minēta neviena ārvalstu elementa konstatēšana. SIA „P” nebija ārvalstīs esoši ne kreditori, ne debitori. Tiesa piemēroja Civilprocesa likuma 363¹³. panta ceturto un piekto daļu, konstatēja, ka parādnieka galvenais interešu centrs atrodas Latvijas Republikā un tika uzsākta jau vairākkārt pieminētā Padomes regulas 3. panta pirmajā daļā noteiktā primārā pārrobežu maksātnespējas procedūra. Tāda pati situācija ir vērojama Bauskas rajona tiesas spriedumā: pieteicējs norāda, ka maksātnespējas procesam nav piemērojami Padomes Regulas Nr.1346/2000 noteikumi, tiesa piemēro Civilprocesa likuma 363¹³. pantu un tiek uzsākta regulas 3. panta pirmajā daļā minētā procedūra.⁴⁴.

Tātad lielākajā daļā no 12 spriedumiem tiesa konstatē, ka maksātnespējas procesiem nav piemērojama Padomes regula Nr.1346/2000, tomēr tik un tā to piemēro, uzsākot minētās regulas 3. panta pirmajā daļā aprakstīto procedūru. Šis fakts Autoram liekas diezgan dīvains, bet kāds ir iemesls, ka pastāv šāda pieeja pārrobežu maksātnespējas procedūrām? Vai tā ir akla Civilprocesa likuma 363¹³. panta gramatiska interpretācija, vai gluži otrādi – tādai pieejai ir jābūt katrā lietā par maksātnespējas procesa uzsākšanu, tas ir, pirms katra maksātnespējas procesa tiesnesim ir jānovērtē, kur atrodas parādnieka galvenais interešu centrs un sakarā ar to jālemj par Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumu piemērošanu. Taču otrā piedāvātā varianta gadījumā rodas konsekvents jautājums – ko darīt ar tiem spriedumiem, ar kuriem ir uzsākti maksātnespējas procesi juridiskām un fiziskām personām, bet spriedumos par to uzsākšanu nav pieminēta Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumu piemērošana un pārrobežu maksātnespējas procedūru uzsākšana saskaņā ar minētās regulas 3. panta noteikumiem? Jāapzinās, ka šādu spriedumu ir daudz vairāk, salīdzinot ar jau minētajiem 12 spriedumiem, kuros tiek piemēroti Padomes Regulas Nr.1346/2000 noteikumi un ir uzsāktas primāras vai sekundāras maksātnespējas procedūras.

Līdzīgs jautājums, rodas arī valsts aģentūrai „Maksātnespējas administrācija”. Tā lūdza Tieslietu ministriju paust viedokli attiecībā par Padomes 2000. gada 29. maija regulas (EK) Nr.1346/2000 par maksātnespējas procedūrām piemērošanu, proti, vai tās noteikumi ir piemērojami, ja Latvijas tiesa ir pasludinājusi maksātnespējas procesu un parādnieka galveno interešu centrs faktiski atrodas Latvijas Republikā, taču tiesa spriedumā nav norādījusi

44 08.03.2011 Latvijas Republikas Bauskas rajona tiesas spriedums lietā Nr.C10057311, nepublicēts avots

procedūras atbilstību regulas 3. panta 1. punktā norādītajam procedūras veidam⁴⁵. Savā atbildē Tieslietu ministrija piekrita, ka „... atgriežoties pie regulā noteiktiem piekritības noteikumiem, tie maksātnespējas procedūras ietvaros ir piemērojami tad, kad lietā ir identificējams pārrobežu elements, lai noteiktu dalībvalsts jurisdikciju.”⁴⁶. Taču, tieši atbildot uz uzdoto jautājumu, Tieslietu ministrija uzsver, ka regulas 3. pants izšķir divus pārrobežu maksātnespējas procedūru veidus: attiecīgi primāro procedūru, kurai ir universāls raksturs, un sekundāro procedūru, kurai „... pēc būtības ir teritoriālās procedūras raksturs”⁴⁷. Sakarā ar sekundāro procedūru ir norādīts, ka regulas noteikumi primāri ir vērsti uz to, ka teritoriālā procedūra kā sekundāra procedūra regulas 3. panta 2. punkta izpratnē papildina galveno procedūru un tiek uzsākta pēc galvenās procedūras uzsākšanas. Tajā pašā laikā tiek pieļauta iespēja, ka teritoriālā procedūra var tikt uzsākta pirms regulā noteiktās galvenās (primārās) procedūras, ja sākotnēji lietā nav identificējams pārrobežu elements. Šādā gadījumā maksātnespējas procedūra tiek uzskatīta par pilnīgi neatkarīgu nacionāla līmeņa maksātnespējas procedūru, jo vēl nepastāv galvenā procedūra regulas izpratnē, kurai tā būtu pakārtota kā sekundāra. Atsaucoties uz 1995. gada 23. novembra Konvencijas par maksātnespējas procedūrām skaidrojošo ziņojumu, dok.Nr.6500/96, 03.05.1996, kas plaši pazīstamo kā “Virgosa-Šmita ziņojums”, tika sniegta atbilde, ka neatkarīga teritoriāla procedūra kļūst par sekundāro procedūru, tiklīdz tiek uzsākta galvenā (primārā) procedūra, un ka no minētā izriet, ka maksātnespējas procedūra, kas tiek uzsākta dalībvalstī, ja lietā nav pārrobežu elementa, netiek uzskatīta nedz par galveno, nedz arī par sekundāro procedūru regulas izpratnē, bet par neatkarīgu teritoriālo procedūru, jo tā neietilpst regulas darbības jomā.⁴⁸

Pēc autora domām šajā gadījumā Tieslietu ministrijas atbildē ir konstatējama ne visai pareiza regulas noteikumu interpretācija daļā par teritoriālas procedūras būtību un to ekstrapolācijā uz valsts aģentūras „Maksātnespējas administrācija” uzdoto jautājumu. Neatkarīgo teritoriālo procedūru iespējamība ir noteikta Padomes regulas 3. panta ceturtajā daļā: “*Šā panta 2. punktā minētās teritoriālās maksātnespējas procedūras var sākt pirms galvenās maksātnespējas procedūras sākšanas saskaņā ar 1. punktu tikai: a) ja maksātnespējas procedūras saskaņā ar 1. punktu nevar sākt saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktu nosacījumiem, kuras teritorijā atrodas parādnieka galveno interešu centrs; vai b) ja*

45 07.03.2012 Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas ”Par Padomes 2000.gada 29.maija regulas (EK) Nr.1346/2000 par maksātnespējas procedūrām piemērošanu”, npublicēts avots

46 Turpat

47 Turpat

48 Turpat

teritoriālo maksātnespējas procedūru sākšanu pieprasa kreditors, kura domicils, parastā uzturēšanās vieta vai juridiskā adrese atrodas dalībvalstī, kuras teritorijā atrodas uzņēmums vai kura prasījums rodas šā uzņēmuma darbības dēļ.” Pieminot šo pantu, ir atspēkojams arguments par to, ka neatkarīgas teritoriālas procedūras tiek piemērotas, kad lietā nav identificējams pārrobežu elements, kā arī pieņēmums, ka, ja maksātnespējas lietā nav konstatējams pārrobežu elements, uzsāktā procedūra tiek uzskatīta par neatkarīgu teritoriālo procedūru, jo tā neietilpst regulas darbības jomā.

Autors šajā aspektā pilnībā piekrīt Ministrijas izteiktajam viedoklim, ka neatkarīgā teritoriālā procedūra kļūst par sekundāro procedūru, tiklīdz tiek uzsākta primārā pārrobežu maksātnespējas procedūra.

Saskaņā ar pasaules mēroga atzītu pārrobežu maksātnespējas speciālistu viedokļiem neatkarīgas maksātnespējas procedūras var pastāvēt, tomēr tās tiek piemērotas kā izņēmumu gadījumi, kuri ir vērsti uz kreditoru aizsardzību, kad kreditors nevar aizsargāt savas intereses Regulas 3. panta ceturtajā daļā minētajos gadījumos.

Bobs Wessels savas grāmatas „European Union regulation on Insolvency Proceedings: An Introductory Analysis”⁴⁹, 2.2.3. nodaļā ar nosaukumu „Neatkarīgās teritoriālās maksātnespējas procedūras” (Independent Territorial Insolvency Proceedings) traktē šāda veida procedūras tā: “Ārtīkls 3(4)⁵⁰ tiek galā ar situācijām, kuras eksistē pirms primāras pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanas, jo nepastāv primāras pārrobežu maksātnespējas procedūras, kurām tās varētu būt pakārtotas. Tas ir pieņemams, ņemot vērā procedūru vispārēju darbības jomu un to faktu, ka teritoriālas procedūras var tikt uzsāktas pirms primāras procedūras uzsākšanas, lai apmierinātu „vietējos” kreditorus. Dalībvalsts tiesām, kurām piemīt jurisdikcija saskaņā ar Ārtīklu 3(2)⁵¹, ir iespēja uzsākt teritoriālās pārrobežu maksātnespējas procedūras (arī sauktas par Neatkarīgajām teritoriālajām maksātnespējas procedūrām) pirms primāras pārrobežu maksātnespējas procedūru uzsākšanas tikai divos gadījumos: (1) tās valsts, kur parādniekam atrodas galvenais interešu centrs, likumā noteiktie maksātnespējas procedūru uzsākšanas priekšnoteikumi neatļauj uzsākt primāras pārrobežu maksātnespējas procedūras (skat. Ārtīkls 3(4)(a)⁵²), piemēram, ja parādnieks nevar tikt kvalificēts kā komersants; (2) kad procedūras uzsākšanu pieprasa „vietējais” kreditors („kreditors, kura domicils, parastā uzturēšanās vieta vai juridiskā adrese

49 Bob Wessels „European Union regulation on Insolvency Proceedings: An Introductory Analysis” 2009, American bankruptcy Institute, p.21 ISBN 978-0-9824026-3-4

50 Tiek minēts Padomes Regulas Nr. 1346/2000 3. panta 4. punkts

51 Tiek minēts Padomes Regulas Nr. 1346/2000 3. panta 2. punkts

52 Tiek minēta Padomes Regulas Nr. 1346/2000 3. panta 4. punkta „a” daļa

atrodas dalībvalstī, kuras teritorijā atrodas uzņēmums⁵³) vai kreditors, kura prasījums rodas no tā uzņēmuma darbības, kā tas ir minēts Ārtīklā 3(4)(b)⁵⁴. Šajā gadījumā ir iespējams iedomāties par vietējiem piegādātājiem. Šā ierobežojuma iemesls ir tas, ka lietu skaitu, kuru ietvaros teritoriālās maksātnespējas procedūras uzsākšanas pieprasījums notiek pirms primārās pārrobežu maksātnespējas procedūru uzsākšanas, tika iecerēts ierobežot līdz tādiem gadījumiem, kad tas ir absolūti nepieciešams. Gadījumā, kad tiek uzsāktas primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras, augstākminētās teritoriālās procedūras pārvēršas par sekundārajām pārrobežu maksātnespējas procedūrām”.⁵⁵

No šā citāta var skaidri secināt, ka neatkarīgo maksātnespējas procedūru uzsākšanas iespēja Padomes regulas Nr.1346/2000 ietvaros ir ārkārtīgi limitēta un līdz ar to nevarētu piekrist Tieslietu ministrijas viedoklim, ka visi uzsāktie maksātnespējas procesi un procedūras, kurās nav norādīts, ka to ietvaros ir jāizmanto Padomes regula Nr.1346/2000, ir uzskatāmi par neatkarīgām maksātnespējas procedūrām gan pieminētās Konvencijas, gan uz to bāzētās Regulas ietvaros.

Savukārt, jau pieminētais Migels Virgos (Miguel Virgos) savā grāmatā ”The European Insolvency Regulation: Law and Practice”⁵⁶ šādi raksta par neatkarīgajām maksātnespējas procedūrām: ”Neraugoties uz faktu, ka Regula paredz šāda veida iespēju ar noteiktu neuzticēšanos aprakstīto nosacījumu ietvaros – kad nepastāv pārrobežu maksātnespējas primārās procedūras, nepastāv arī koordinācijas iespēja ES centralizēto procedūru struktūras ietvaros, un rezultātā ar teritoriālo procedūru uzsākšanu saistītie riski ir lielāki. Tas izskaidro, kāpēc Regulā iespēja uzsākt neatkarīgas teritoriālas procedūras ir atļauta tikai kā mehānisms, lai piesegtu noteiktus robus kreditoru aizsardzībā, kuri var rasties vienīgās universālās procedūras modeļa piemērošanas ietvaros. Šajā sakarā neatkarīgās teritoriālās procedūras papildus vispārējai aizsardzības funkcijai (kaut arī tas ir sagaidāms), kā norādīts iepriekš, izpilda arī īpašu papildus funkciju: tās kalpo, lai mīkstinātu neiespējamību pieprasīt uzsākt maksātnespējas procedūru, piemērojot tās valsts tiesību aktus, kur atrodas parādnieka galvenais interešu centrs, kuras tomēr varētu būt uzsāktas, piemērojot tās valsts tiesību aktus, kurā atrodas uzņēmums. Šī papildus funkcija attiecībā uz neatkarīgām maksātnespējas procedūrām izskaidro, kāpēc tās var tikt mērķētas gan uz likvidāciju, gan uz restrukturizāciju.”

53 Uzņēmums šeit ir minēts Padomes regulas Nr.1346/2000 izskaidrota, plašāka nozīme

54 Tiek minēta Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta 4. punkta „b” daļa

55 Autora tulkojums

56 Miguel Virgos and Francisco Garcimartin „The European Insolvency Regulation:Law and Practice”, 157-158, Kluwer Law International 2004,ISBN90-411-2089-0

Gan Vessela kungs, gan Virgosa kungs viennozīmīgi piekrīt, ka neatkarīgajām teritoriālajām maksātspējas procedūrām ir jābūt izņēmumiem Regulas un ES pārrobežu maksātspējas regulācijas ietvaros. Autors piekrīt šo divu pasaules slaveno pārrobežu maksātspējas procesa speciālistu viedokļiem un arī uzskata, ka neatkarīgas teritoriālās procedūras var pastāvēt tikai izņēmumu gadījumos, jo tāda attieksme pret šāda veida procedūrām dod iespēju koncentrēt parādnieka aktīvus, neizkļiedējot tos uz daudzveidīgām nodevām un citām procesuālām izmaksām.

2.2. Nodaļas secinājumi, risinājumi

Tātad, kā būtu risināma augstāk minētā situācija ar Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumu piemērošanu un ārvalstu elementa konstatēšanu maksātnespējas procesa uzsākšanas ietvaros? Pēc Autora domām, pastāv divi varianti, kā varētu rīkoties.

Pirmais – implementēt normatīvajos aktos definīciju, kurā aprakstītu pārrobežu maksātnespēju un ārvalstu elementa testu, kurš tiesnešiem būtu jāveic, izskatot ar maksātnespējas procesa uzsākšanu saistītas lietas. Par pamatu šādai definīcijai Autors piedāvā izmantot pārrobežu maksātnespējas procesa definīciju, ar kuru Autors sastapās Austrālijas Korporatīvo tiesību ekonomikas reformas programmas dokumentā Nr.8. “Ieteikumi reformai par UNCITRAL modālo noteikumu implementāciju”. Tā bija definēta šādi: “Pārrobežu maksātnespēja ir termins, kas apraksta situāciju, kad maksātnespējīgam parādniekam ir aktīvi un/vai kreditori vairāk nekā vienas valsts ietvaros.”⁵⁷. Uz šīs definīcijas bāzes ir viegli izveidot ārvalstu elementa testu, kuru var piemērot, izskatot lietas par maksātnespējas procesa uzsākšanu.

Otrais – katra maksātnespējas procesa ietvaros (gan fiziskas, gan juridiskas personas maksātnespēja) piemērot Civilprocesa likumā noteiktos pantus par parādnieka galvenā interešu centra noteikšanu un attiecīgu Padomes regulu Nr.1346/2000 noteikumu piemērošanu, un tajā noteikto pārrobežu maksātnespējas procedūru uzsākšanu. Šis risinājums ir vairāk ultimātīvs, jo, ja pirmais minētais risinājums ir tomēr sava veida „kruķis”, lai tiktu skaidrībā ar pārrobežu elementa konstatēšanu, tad otrs aptver problēmu kopumā un dod iespēju plašākai tā piemērošanai, tāpat otrs piedāvātais risinājums iekļauj problēmas ar ārvalstu elementa vēlāku konstatēšanu maksātnespējas procedūras ietvaros, šādā gadījumā tā, ka jau tiks uzsākta maksātnespējas procedūra saskaņā ar Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumiem, un šie noteikumi tiks automātiski piemēroti. Šis aspekts arī sekmēs procesuālo ekonomiju un tiesu noslogojuma samazināšanu. Par labu šā risinājuma piemērošanai kalpo Boba Wessela viedoklis, kas izteikts viņa rakstā „Mājas Pārvietošana: Kura tiesa drīkst uzsākt maksātnespējas procedūras”⁵⁸. Pirmajā nodaļā par Eiropas Savienības normatīvu regulāciju

57 Autora tulkojums -, „Cross-border insolvency is a term used to describe circumstances in which an insolvent debtor has assets and/or creditors in more than one country.” Commonwealth of Australia 2002, ISBN 0 642 74163 8 __<http://www.treasury.gov.au/documents/448/PDF/CLERP8.pdf> [aplūkots 2012. gada 23. janvārī]

58 Autora tulkojums (Moving House: Which Court Can Open Insolvency Proceedings?)

attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesiem ir minēts: „Regula ir tiešām piemērojama visās dalībvalstīs visām pēc 2002. gada 31. maija uzsāktajām maksātnespējas procedūrām.”⁵⁹

⁵⁹ Autora tulkojums(The Regulation is directly applicable in the Member States for all insolvency proceedings opened after 31 May 2002)

3. Pārrobežu maksātnespējas procedūru koordinācija.

Attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesu un tā ietvaros uzsākto procedūru ir ļoti svarīga administratoru vai, atkarībā no dalībvalsts, tam pielīdzināmo personu darbību koordinācija. Darba pirmajā nodaļā tika apskatītas pārrobežu maksātnespējas procedūru koordinācijas iespējas ES dalībvalstu ietvaros saskaņā ar UNCITRAL Paraugnormām. Šajā nodaļā pievērsīsimies šim aspektam Padomes regulas Nr.1346/2000 tiesiskā lauka ietvaros, kā arī apskatīsim minētās koordinācijas uzlabošanai izveidotās pārrobežu maksātnespējas kooperācijas vadlīnijas. Visvairāk jautājumu saistībā ar pārrobežu maksātnespējas procedūru koordināciju rodas attiecībā uz primāro un sekundāro pārrobežu procedūru koordināciju.

Vispirms apskatīsim, kā pārrobežu maksātnespējas procedūru koordinācija ir realizēta Padomes regulas Nr.1346/2000 ietvaros. Regulas ietvaros sekundārās maksātnespējas procedūrām saskaņā ar tās 27. pantu ir likvidācijas raksturs. Regulas modeļa ietvaros pastāv galvenās jeb primārās procedūras un ar tām konkurējošas sekundārās procedūras kādā citā dalībvalstī. Konkurenci var pakļaut kritikai, ņemot vērā sekundārās procedūras raksturu. Bobs Wessels savā rakstā "Pārrobežu maksātnespējas tiesības Eiropā mūsdienās un nākotnē" (Autora tulkojums)⁶⁰, atsaucoties uz Migela Virgosa domām, secina: "...šāda veida ierobežojumi izriet no vēlmes izveidot starptautisku kooperācijas sistēmu, kura būtu viegli saprotama. Vienlaicīgi regulas sagatavošanas laikā dominējošais viedoklis bija tāds, ka obligātās koordinācijas un galvenās pilnvarotās personas ietekmes tiesības⁶¹ dos pietiekami daudz līdzekļu, lai būtu iespēja aizsargāt parādnieka glābšanas mēģinājumus galvenajā jurisdikcijā. Šie argumenti izskaidro pieņemto noteikumu: sekundārās procedūras ir iespējamas, kamēr tās ir likvidācijas procedūras, bet tās ir pakļautas primārai-sekundārai koordinācijas shēmai".

Tās ir pārsvarā likvidatora tiesības primārās maksātnespējas procedūras ietvaros spert procesa koordinācijai nepieciešamos soļus, piemēram, likvidators jeb administrators var pieteikt sekundārās procedūras uzsākšanu citā dalībvalstī saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 29. pantu, piedalīties sekundārajā procedūrā saskaņā ar 32. panta 3. daļu, pieprasīt likvidācijas procedūras pilnīgu vai daļēju apturēšanu saskaņā ar 33. panta 1. daļu vai saskaņā ar šī panta otro daļu pieprasīt izbeigt minēto apturēšanu. Administrators var arī piedāvāt

60 Bob Wessels „CROSS-BORDER INSOLVENCY LAW IN EUROPE: PRESENT STATUS AND FUTURE PROSPECTS”, 2008, available

at: <http://www.saflii.org/za/journals/PER/2008/3.html#sdfnote38sym> [aplūkots 2012. gada 24. martā]

61 Tiek domāts primārās maksātnespējas procedūras administrators

uzņēmuma glābšanas plānu minēto sekundāro pārrobežu procedūru ietvaros, kā arī viņš var nepiekrīt likvidācijas pabeigšanai sekundāras procedūras ietvaros (34. pants). Jo vairāk administratoram ir jāiesniedz sekundāras procedūras ietvaros visi tie prasījumi, kuri tika iesniegti primārās procedūras ietvaros, ja tas ir lietderīgāk kreditoriem pēdējās minētās procedūras ietvaros (32. pants). Administratoram primārās procedūras ietvaros ir pienākums paziņot informāciju citiem procesā iesaistītajiem administratoriem un sadarboties ar tiem. Minētie pienākumi arī attiecas uz sekundārajās procedūrās iesaistītajiem administratoriem. Savstarpējās koordinācijas un komunikācijas pienākums simboliski nozīmē sava veida robu aizpildīšanu kontekstā, kādā tas izmantojams, jo vēl joprojām pastāv regulācijas unifikācijas trūkums. Pienākums apmainīties ar informāciju un koordinēt savas darbības izpildi ir nepieciešams, lai balsotu, ņemot vērā visus kreditoru prasījumus, kā arī, lai ievērotu „pari passu” jeb vienlīdzīgu attieksmes principu pret kreditoriem, kas izpaužas vienlīdzīgā kreditoru pakārtošanā, bez jebkādu priekšrocību piešķiršanas. Vairākos atsevišķos noteikumos Padomes regula Nr.1346/2000 iedzīvina ideju par "īpašuma vienotību", attiecībā uz kuru administratoram primārās procedūras ietvaros ir dominējošā loma, jo viņš principā vada maksātnespējas procesa izbeigšanu dalībvalsts tiesas uzraudzībā. Šī procesa ietvaros primārās procedūras administratoram attiecībā uz sekundārām procedūrām pastāv virkne kontroles vai koordinācijas iespēju - procesuālo un materiālo pilnvaru kopums, ko viņš var izmantot. Tieši šī iemesla dēļ šo modeli starptautisko maksātnespējas tiesību sistēmā ES apraksta kā "koordinēta universālisma" modeli.

3.1. Prakses apskats attiecībā uz jēdziena „uzņēmums” tulkošanas problemātiku

Ka redzams koordinācija pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros notiek galvenokārt starp primāras procedūras administratoru un sekundāru procedūru administratoriem. Lejup pievērsimies jautājumam kāda gadījuma ir iespējams uzsākt sekundāru procedūru, ka arī apskatīsim termina „uzņēmums” kuru varētu nosaukt par stūrakmeni sekundāras procedūras uzsākšanas procesa, plašajam tulkošanas iespējam gan Padomes regulas 1346/2000, gan UNCITRAL Paraugnormu ietvaros.

Regulas ietvaros pastāv galvenās jeb primārās maksātnespējas procedūras, kuras, tāpat ka UNCITRAL Paraugnormu ietvaros minētās galvenās procedūras, tiek uzsāktas tajā valstī, kurā parādniekam atrodas galvenais interešu centrs, un pastāv sekundārās procedūras, kuras tiek uzsāktas tajās valstīs, kur parādniekam ir uzņēmums. Ir vērts pieminēt, ka Padomes regulas Nr.1346/2000 ietvaros un UNCITRAL Paraugnormu ietvaros uzņēmuma jēdziens tiek definēts līdzīgi, bet tomēr Paraugnormu ietvaros tas tiek apskatīts plašāk. Saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 2. panta „h” punktu „uzņēmums” ir visas darbību vietas, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisko darbību ar personālu un precēm. Savukārt UNCITRAL Paraugnormu ietvaros definētais „uzņēmums” - „ir visas darbību vietas, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisko darbību ar personālu vai aktīviem un pakalpojumiem.” Tā ir būtiska atšķirība, jo saimnieciskā aktivitāte saskaņā ar Paraugnormām var bāzēties uz aktīvu pastāvēšanu (gan materiālu, gan nemateriālu), un arī tas ir strīdīgs jautājums, vai termina ”preces” interpretāciju Padomes regulas Nr.1346/2000 ietvaros nevarētu plaši interpretēt un pielīdzināt UNCITRAL Paraugnormās minētajiem materiālajiem aktīviem.

Eiropas Parlaments 2011. gada 15. novembra rezolūcijā par ieteikumiem Komisijai par maksātnespējas procedūrām ES uzņēmējdarbības tiesībās uzskata, ka Maksātnespējas regulā jāiekļauj “uzņēmuma” definīcija šādā redakcijā: „visas darbību vietas, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisko darbību ar personālu un precēm, un pakalpojumiem.”⁶² Šis priekšlikums tuvina „uzņēmuma” jēdziena formulējumu tā formulējumam UNCITRAL Paraugnormās, tomēr nemazina iepriekš minēto formulējumu starpību.

62 2011. gada 15. novembra Eiropas Parlamenta rezolūcijā par ieteikumiem Komisijai par maksātnespējas procedūrām ES uzņēmējdarbības tiesībās, Pielikums rezolūcijas priekšlikumam: detalizēti ieteikumi attiecība uz prasīta priekšlikuma saturu, Eiropas Parlaments, Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0484+0+DOC+XML+V0//LV>, [aplūkots 2012.gada 20.martā]

Šis starpības kontrasts ir spilgti redzams, ja pieminam Eiropas Savienības tiesas spriedumu lietā C-396-09. Šajā lietā tika lūgts sniegt prejudiciālo nolēmumu par četriem jautājumiem, un trešajā jautājumā bija minēta problēma ar EK regulas Nr.1346/2000 3. panta 2. punktā minēto jēdzienu „uzņēmums” - „Vai tas, ka sabiedrībai kādā dalībvalstī, kas nav tā valsts, kurā ir reģistrēta tās juridiskā adrese, pieder nekustamais īpašums, kā arī tas, ka parādā esošajai sabiedrībai ar citu sabiedrību ir noslēgts līgums par divu viesnīcu kompleksu nomu un līgums ar kredītiestādi, ir pietiekoši apsvērumi, lai uzskatītu par atspēkotu regulas [...] 3. pantā paredzēto pieņēmumu par to, ka sabiedrības “juridiskās adreses” atrašanās vieta ir uzskatāma par tās galveno interešu centru, un vai ar šādiem apstākļiem pietiek, lai uzskatītu, ka sabiedrībai attiecīgajā valstī pieder “uzņēmums” regulas [...] 3. panta 2. punkta izpratnē?”⁶³.

Mūs interesē šī jautājuma otrā daļa, Eiropas Kopienų tiesa uz to ir atbildējusi šādi: „Šajā ziņā ir jāatgādina, ka regulas 2. panta h) punktā uzņēmuma jēdziens ir definēts kā tāds, kas ietver visas darbību vietas, kurās parādnieks veic pastāvīgu saimniecisko darbību ar personālu un precēm. Tas, ka šajā definīcijā saimnieciskā darbība ir saistīta ar personāla resursu esamību, parāda, ka tiek prasīts minimāls organizācijas līmenis un zināma stabilitāte. No tā *a contrario* izriet, ka tikai ar atsevišķu aktīvu vai bankas kontu pastāvēšanu principā nepietiek, lai izpildītu prasības, kas noteiktas kvalificēšanai par “uzņēmumu”. Tā kā atbilstoši Regulas 3. panta 2. punktam uzņēmuma esamība dalībvalsts teritorijā, šīs dalībvalsts tiesām piešķir piekritību attiecībā uz parādnieku sākt sekundāru maksātnespējas procesu, var uzskatīt, ka, lai nodrošinātu tiesisko drošību un paredzamību tiesām, kurām ir piekritība, uzņēmuma esamības noteikšanai, tāpat kā galveno interešu centra atrašanās vietas esības noteikšanas gadījumā, ir jānovērtē šo faktu, pamatojoties uz objektīviem un trešajām personām pārbaudāmiem apstākļiem. Tādējādi uz trešā jautājuma otro daļu ir jāatbild, ka “uzņēmuma” jēdziens regulas 3. panta 2. punkta izpratnē ir jāinterpretē tā, ka šis jēdziens pieprasa struktūru saimnieciskās darbības veikšanai, kas ietver minimālu organizācijas līmeni un zināmu stabilitāti. Tikai atsevišķu aktīvu vai bankas kontu esamība šai definīcijai principā neatbilst.”⁶⁴

Ir vērts piebilst, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 izstrādes laikā dažas dalībvalstis pauda viedokli, ka aktīvu pastāvēšana dalībvalstī būtu par pietiekamu pamatojumu uzsākt sekundāru pārrobežu maksātnespējas procedūru, jo to pastāvēšana ir vienlīdzīga ar

63 Eiropas Savienības tiesas (pirmās palātas) 2011. gada 20. oktobra spriedums lietā: C-396-09, Piejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=1346%252F2000&docid=115339&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=850343#ctx1>[aplūkots 2012.gada 14.martā]

64 Turpat

„uzņēmuma” atrašanos dalībvalstī. Regulas izstrādes procesā tomēr šāds modelis tika atmests. Tomēr tā kā šāda veida modelis tika pieminēts izstrādes laikā un lai kļiedētu šo dažu dalībvalstu bažas, termins „uzņēmums” saskaņā ar Padomes regulu Nr. 1346/2000 ir interpretējams tik plaši.

Ir redzams, ka, ja iepriekš pieminētajam jautājumam būtu piemēroti UNCITRAL Paraugnoteikumi, vienkārša darbība ar parādnieka aktīviem un to pastāvēšana tiktu atzīta par „uzņēmuma” pastāvēšanu.

Apskatīsim, kādas priekšrocības un trūkumi var rasties, ja termins „uzņēmums” tiktu tik plaši interpretēts, kā tas ir domājams UNCITRAL Paraugnormu ietvaros.

No vienas puses, risks, kas saistīts ar aktīvu pārvietošanu un slēpšanu, un līdz ar to, visticamāk, to zaudēšanu attiecībā uz kreditoru prasījumu apmierināšanu, ir lielāks attiecībā uz tiem parādnieka aktīviem, kuri nav saistīti ar parādnieka „uzņēmumu” (šī termina interpretācija Padomes regulā Nr.1346/2000). Jo aktīvus, kuri nav saistīti ar parādnieka „uzņēmuma” operācijām, ir grūtāk identificēt, it īpaši, ja tie tiek apzināti slēpti, un it īpaši, ja runa ir par pārvietojamiem aktīviem. Taču, no otras puses, reāli izskatot gadījumu, kurā figurē pārvietojamie aktīvi - ja termins „uzņēmums” tiks interpretēts tik plaši, kā tas ir darāms UNCITRAL Paraugnoteikumu ietvaros, ir iespējama speciāla aktīvu pārvietošana pāri dalībvalstu robežām, lai gūtu labvēlīgāku tiesisko statusu attiecībā uz minēto aktīvu realizāciju vai pārvaldīšanu, tā saucamais „forum shopping”, uz kura apkarošanu ir patiesībā vērsta Padomes regula Nr. 13446/2000, lai stimulētu pareizu iekšējā tirgus darbību, kā tas ir pausts regulas 4. apsvērumā.

Kā argumentu par termina „uzņēmums” plašāku interpretāciju var minēt to, ka tā dod iespēju uzsākt pārrobežu maksātnespējas sekundārās procedūras attiecībā uz vairākiem parādnieka aktīviem, kas varētu dot iespēju apmierināt vairākus parādnieka kreditorus, piemēram, gadījumos, kad savu prasījumu pieteikšana primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras ietvaros tiem ir apgrūtināma. Taču no cita skatu punkta sekundārā pārrobežu maksātnespējas procedūra ir mērķēta uz parādnieka uzņēmuma likvidāciju, kas ir saistīta ar noteiktiem izdevumiem. Protams, šie izdevumi atšķiras atkarībā no procedūras un valsts, kur šāda veida procedūra tiks uzsākta, tomēr tas neved pie procesuālās ekonomijas principa ievērošanas, un līdz ar to var liegt citiem parādnieka kreditoriem saņemt savu prasījumu apmierinājumu minētās procedūras izdevumu apmērā. Līdz ar to tik plaša termina šāda veida interpretēšana ne vienmēr būs lietderīga un efektīva. Tādēļ katrā atsevišķā gadījumā ir skrupulozi jāizvērtē, vai tik plaša interpretācija būs lietderīga procesā.

Nedrīkst nepieminēt argumentāciju attiecībā uz termina „uzņēmums” interpretēšanu no agrāk jau pieminētā 1995. gada 23. novembra Konvencijas par maksātnespējas procedūrām skaidrojošā ziņojuma, dok.Nr.6500/96, 03.05.1996, kas plaši pazīstams kā “Virgosa-Šmita ziņojums”. Racionāls noteikums, no kura izriet termina interpretēšana ir tas, ka gadījumā, kad ārvalsts komersanti veic darbību dalībvalstī, izmantojot vietējo „uzņēmumu”, tiem ir jāpiemēro tie paši noteikumi, kā vietējiem komersantiem. Ievērojot šo noteikumu, potenciālajiem vietējiem kreditoriem tiek nodrošināta iespēja veikt darījumus ar vietējiem uzņēmumiem, neņemot vērā un nebaidoties no tā, vai kompānija ir vietēja vai ārzemēs dibināta. Viņu informēšanas izmaksas un tiesiskie riski parādnieka maksātnespējas iestāšanās gadījumā būs vienādi, neskatoties uz to, vai viņi ir noslēguši tiesisku darījumu ar vietējo komersantu vai ar ārvalstu komersantu ar pārstāvību vietējā tirgū. Protams, teritoriālās maksātnespējas procedūras uzsākšana ir uzskatāma par pamatotu, ja parādniekam ir pietiekami daudz aktīvu attiecīgajā dalībvalstī. Vai šie aktīvi ir saistīti ar „uzņēmuma” ekonomiskajām aktivitātēm, vai nē, šim aspektam nav nozīmes.⁶⁵

Apsverot iepriekš minēto, Autors ir pārliecināts, ka termina „uzņēmums” plašāka interpretācija noteiktās situācijās tomēr būtu noderīga. Tādos gadījumos būtu jāizvērtē, vai parādniekam ir pietiekami daudz aktīvu noteiktajā dalībvalstī, un sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras būtu jāuzsāk pēc šāda veida „turīguma” testa izpildes pat gadījumos, kad nav iespējams konstatēt „uzņēmuma” pastāvēšanu saskaņā ar šī termina interpretāciju Padomes regulā Nr. 1346/2000, respektīvi, tas jāinterpretē plašāk saskaņā ar šī termina nozīmi UNCITRAL Paraugnormās. Piemērot termina „uzņēmums” šāda veida interpretāciju ir vērts, jo tā var novest arī pie vairāku parādnieka aktīvu aptveršanu pārrobežas maksātnespējas procesa ietvaros, kā arī var ievērojami paplašināt kreditoru apmierināšanas apmēru un paātrināt aktīvu atgūvi.

Apskatot jautājumu par „uzņēmuma” termina interpretāciju Latvijas Republikas sekundāro pārrobežu maksātnespējas procesu paradigmā, ir konstatējams, ka pastāv tikai viena lieta, kurā šāda veida procedūras ir bijušas piemērotas, taču ir vērts to apskatīt sīkāk.

Latvijas Republikā reģistrētā SIA ”AT” izpildīja Igaunijas Republikā reģistrētās AS ”G” pasūtījumu, veicot starptautisko preču pārvadājumu. 2010. gada 11. augustā ar Igaunijas Harju apriņķa tiesas spriedumu civillietā Nr.2-10-26296 tika pasludināts AS ”G” maksātnespējas process. Turpmāk Autors citēs maksātnespējas procesa pieteikumu, kurš tika iesniegts Daugavpils tiesā.

⁶⁵ 1995. gada 23. novembra Konvencijas par maksātnespējas procedūrām skaidrojošs ziņojums, dok.Nr.6500/96, 03.05.1996, mn 71,50 lpp.

„Saskaņā ar Eiropas Savienības Padomes regulas Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām 3. panta 2. punktu, „ja parādnieka galveno interešu centrs atrodas kādas dalībvalsts teritorijā, citas dalībvalsts tiesu piekritība ir sākt maksātnespējas procedūras pret parādnieku tikai tad, ja šīs citas dalībvalsts teritorijā parādniekam pieder uzņēmums. Šīs procedūras attiecas tikai uz tiem parādnieka aktīviem, kas atrodas pēdējā dalībvalstī.” Šī panta 3. punkts nosaka, ka, „ja maksātnespējas procedūras ir sāktas saskaņā ar 1. punktu, visas procedūras, kas pēc tam sāktas saskaņā ar 2. punktu, ir sekundāras procedūras. Pēdējās minētās procedūras ir likvidācijas procedūras.” Saskaņā ar Regulas 2. panta „h” punktu „uzņēmums” ir visas darbību vietas, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisku darbu ar personālu un precēm. Saskaņā ar regulas 27. pantu „šīs regulas 3. panta 1. punktā minētās procedūras sākšana, ko veic dalībvalsts tiesa un ko atzīst citā dalībvalstī (galvenā procedūra), ļauj šajā citā dalībvalstī, kuras tiesai ir piekritība saskaņā ar 3. panta 2. punktu, sākt sekundāro maksātnespējas procedūru, nepārbaudot parādnieka maksātnespēju šajā citā valstī. Šīm vēlākajām procedūrām ir jāatbilst B pielikumā minētajām procedūrām. To sekas attiecas tikai uz parādnieka aktīviem, kas atrodas šīs citas dalībvalsts teritorijā.” Savukārt Regulas 29. pants paredz, ka „sekundāras procedūras sākšanu var pieprasīt a) galvenās procedūras likvidators; b) visas citas personas, kuras ir pilnvarotas pieprasīt sākt maksātnespējas procedūras saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras teritorijā tiek prasīta sekundārās procedūras sākšana.”

Saskaņā ar publiskajos reģistros atrodamām ziņām Parādniekam Latvijas Republikas teritorijā piederēja vairāki zemesgabali, kā arī ēkas un būves. Arī Latvijas Republikas teritorijā AS „G” bija ārvalstu komersanta filiāle. Minētajos nekustamajos īpašumos, tajā skaitā ar tās filiāles starpniecību, AS „G” veica preču - plastikāta logu ražošanu. Šim nolūkam AS „G” pirka materiālus no Latvijas Republikā reģistrētā komersanta SIA „GL”, ko apliecināja izrakstītās pavadzīmes. Un savukārt SIA „GL”, kā arī citas personas, pirka no AS „G” gatavu produkciju, ko arī apliecināja pavadzīmes, kā arī AS „G” valdes bijušā valdes locekļa I.P. un SIA „GL” valdes locekļa V.L. iesniegumi. Ražošana tika veikta AS „G” piederošajās ēkās un būvēs, ražošanas ēkā. Turklāt ražošanas cikla ietvaros tika izmantotas noliktavas ēkas un sadzīves korpuss, kas atrodas uz savā starpā savienotiem AS „G” zemes gabaliem. Turklāt AS „G” saimniecisko darbību pierādīja Valsts ieņēmumu dienesta izziņa.

Saskaņā ar likumprojekta „Maksātnespējas likums” (30.11.2006., Reģ.Nr. 1817) anotācijas II paragrāfa 1. punktu - „Maksātnespējas likumprojektā paredzēts arī pārrobežu maksātnespējas process. Tā ietvaros komersants varēs ierosināt maksātnespēju pret ārvalsts parādnieku, kam Latvijā atrodas manta (piemēram filiāle).” Līdz ar to ārvalsts komersanta filiāle ir uzskatāma par aktīvu (mantu) Maksātnespējas likumā un Regulas izpratnē. Kā

norādīts doktrīnā, vārds „preces” Regulas 2. panta ”h” punktā ir nepareizs franču valodas lietvārda „biens” un vācu valodas lietvārda „Vermögenswerten” tulkojums, kuri būtu tulkojami plašāk - kā „aktīvi”⁶⁶.

Dotajā gadījumā ir konstatējams, ka AS „G” kā Parādnieks veic darbību gan ar aktīviem Regulas 2. panta „h” punkta plašākajā tulkojumā, gan ar precēm tās šaurākajā tulkojumā. Līdz ar to pieteikumā tika konstatēts, ka Parādniekam AS ”G” Latvijas Republikas teritorijā pieder uzņēmums Padomes regulas Nr.1346/2000 2. panta „h” punkta izpratnē, kurā AS „G” veic pastāvīgu sistemātisku darbību par atlīdzību (saimniecisku darbību) ar personālu un precēm. Minētā argumenta pastiprināšanai pieteikumā tika arī pieminēta līdzīgu faktisku sastāvu pastāvēšana Eiropas tiesu judikatūras ietvaros, un tiešām tika pieminēts Minhēnes apgabaltiesas 2007. gada 5. februāra spriedums civillietā Nr. ZIP 10/2007.

Autoram jāpiebilst, ka Minhēnes tiesas spriedumā runa ir par nedaudz citādu pārrobežu maksātnespējas procesa aspektu, jo šī lietas ietvaros faktiskie apstākļi bija diezgan specifiski, tomēr ir vērts to pieminēt, un Autors vēlas tai tālāk pievērsties, jo pieminētā lieta pilgti ilustrē termina „uzņēmums” plašās interpretācijas iespējas.

Minētā lieta ir vairāk zināma kā „*BenQ* lieta”, jo parādnieks šīs lietas ietvaros bija Vācijas *BenQ Mobile GmbH & Co OHG*. Galvenais strīdu jautājums tās ietvaros bija parādnieka galvenā interešu centra noteikšana (COMI), bet tajā tika arī apskatīts jautājums par termina „uzņēmums” tulkošanu, kā tas ir atspoguļots Padomes Regulas Nr.1346/2000 2. panta „h” punkta formulējuma ietvaros. Terminu „uzņēmums” ir iespējams traktēt plaši, un šī iemesla dēļ tas ir diezgan elastīgs. Mazliet pievērsīsimies lietas faktiskajiem apstākļiem, lai būtu saprotams Minhēnes apgabaltiesas lēmums attiecībā uz sekundārās maksātnespējas procedūras uzsākšanu.

2005. gadā Taizemes kompānija (faktisko apstākļu aprakstā Autors lieto terminu „kompānija”, lai tas netiktu sajaukts ar terminu „uzņēmums” Padomes Regulas Nr. 1346/2000 ietvertajā nozīmē) *BenQ Corporation* pārņēma no Vācijas kompānijas Siemens AG mobilo ierīču nodaļu un apvienoja to ar savu mobilo ierīču nodaļu, kļūstot par vienu no lielākajām kompānijām mobilo tālrunu tirgū. Šīs pārņemšanas rezultātā tika nodibināta atsevišķa biznesa grupa *BenQ Corporation* ietvaros, kura pilnībā bija mērķēta uz bezvadu komunikāciju tirgu. Pēc nopietnu zaudējumu rašanās *BenQ Corporation* nolēma izbeigt savu darbību iepriekš minētajā tirgū un pārtraukt mobilo ierīču nodaļas finansēšanu šo darbību rezultātā Vācijas *BenQ Mobile GmbH & Co OHG*, kas bija svarīgākā kompānijas mobilo ierīču grupa, 2006. gada septembrī Minhēnes tiesā iesniedza pieteikumu par maksātnespējas procesa uzsākšanu.

66 G. Moss. I.F. Fletcher. S. Isaacs. (eds) *The EC Regulation on Insolvency Proceedings. A Commentary and Annotated Guide.* 2nd ed. Oxford University Press, 2009, mn8.45, p 244.

BenQ Mobile GmbH & Co OHG bija netieša *BenQ Mobile Holding BV* meitas kompānija, kas savukārt esot bijusi holdinga kompānija BenQ mobilo ierīču grupai.

BenQ Mobile Holding BV juridiskā adrese atradās Holandē, kompānijas mērķis esot bijis vērsts uz finanšu operācijām, kas tika veiktas šīs grupas iekšienē. Galvenokārt darbība aptvēra aptuveni 20 meitas kompāniju pārvaldi, kuras reģistrētas Eiropas Savienībā un Latīņamerikā un kuru lielākā daļa tai pilnībā piederēja, kā arī aptvēra stratēģisku lēmumu un lēmumu par investīciju izvietojumu pieņemšanu un izpildīšanu tajā kontekstā. Vēl *BenQ Mobile Holding BV* bija atbildīga par Eiropas meitas uzņēmumu „cash pooling”⁶⁷ operācijām. Šim mērķim *BenQ Mobile GmbH & Co OHG* darbinieki laiku pa laikam veica ar to saistītos uzdevumus *BenQ Mobile GmbH & Co OHG* ofisu telpās Vācijā. Turklāt *BenQ Mobile GmbH & Co OHG* Minhenē tika izveidoti un izmantoti divi atsevišķi konti *BenQ Mobile Holding BV* veiktajām darbībām.

Divas dienas pirms tam, kad *BenQ Mobile GmbH & Co OHG* iesniedza pieteikumu Minhenes tiesā par maksātnespējas procesa uzsākšanu, iesniegums par maksātnespējas procesa uzsākšanu tika iesniegts Holandē no *BenQ Mobile Holding BV* puses, abu lietu izskatīšanas gaitā tika nolemts, ka parādnieka galvenais interešu centrs atrodas Holandē, un tur arī tika uzsākta primārā pārrobežu maksātnespējas procedūra.

Līdz ar to lietas ietvaros Minhenes apgabaltiesa bija nolēmusi uzsākt sekundārās maksātnespējas procedūras, pamatojoties uz faktu ka, *BenQ Mobile Holding BV* Vācijā pastāvēja divi atsevišķi konti, un ka *BenQ Mobile GmbH & Co OHG* darbinieki laiku pa laikam veica *BenQ Mobile Holding BV* uzdevumus.⁶⁸ Tiesa skaidri norādīja, ka *BenQ Mobile GmbH & Co OHG* darbinieki var tikt uzskatīti par *BenQ Mobile Holding BV* personālu Padomes regulas Nr.1346/2000 2. panta „h” punkta ietvertajā nozīmē. Tiesa nosprieda, ka kreditoru interešu aizsardzībai, parādnieka nodarbinātā personāla izmantošana nav nepieciešama, lai pierādītu „uzņēmuma” pastāvēšanu, ja un ciktāl uzdevumu izpildei izmantotie indivīdi ir rīkojušies parādnieka vārdā attiecībā uz trešajām personām.

Šāda veida ”vieglo” standartu piemērošanai attiecībā uz termina „uzņēmums” interpretēšanu un līdz ar to sekundāro pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanu piemīt arī negatīvā puse. Praksē pārrobežu maksātnespējas procedūru skaita palielināšanās bieži vien tikai palielina administratīvos izdevumus, piemēram, gadījumos, kad kreditoru prasības tiek pierēģistrētas gan primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras ietvaros, gan sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras ietvaros. Bieži arī rodas problēmas ar administratoru vai tiem pielīdzināmo personu koordināciju procedūru ietvaros, kas arī sadārdzina procesu.

67 Grupas naudas līdzekļu konsolidācija vienā norēķinu kontā

68 Local Court of Munich, Zeitschrift fur Wirtschaftsrecht,2007,S.495

Kā vēl vienu argumentu var minēt to, ka tiesvedības sadrumstalotība var apdraudēt efektīvu primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras īstenošanu. Jo ir iespējams, it īpaši, ja runa ir par lielām transnacionālām korporācijām vai holdingiem, ka, zūdot sinerģijas efektam, kompānija vairs nespēs veikt funkcijas, kuras ir bijušas centrālas attiecībā uz kompānijas darbību. Tāpat kā iepriekš minētajā lietā - „cash pooling” operācijas veikšana. Turklāt neaizmirsīsim, ka šādā gadījumā kompāniju vairs nevar pārdot kā kopumu, kas krietni samazina tā tirgus vērtību un līdz ar to samazinās kreditoru prasību apmierināšanas iespējas. Tas attiecas uz gadījumiem, kas saistīti ar holdingiem.

Ir redzams, ka terminu „uzņēmums” patiešām var plaši interpretēt Padomes regulas Nr. 1346/2000 ietvaros. Atgriezīsimies pie Daugavpils tiesā nonākušās lietas par sekundāro pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanu.

2010. gada 22. oktobrī Daugavpils tiesa pieņēma lēmumu, kurā tika konstatēts, ka ar Igaunijas Harju apriņķa tiesas 2010. gada 11. augusta spriedumu ir pasludināts AS „G” maksātnespējas process. Atsaucoties uz Eiropas Savienības Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumiem, Pieteicējs norādīja uz savām tiesībām iesniegt pieteikumu par sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanu Latvijas Republikā, pamatojoties uz faktu, ka parādniekam – AS ”G” - Latvijas Republikas teritorijā pieder uzņēmums Padomes regulas Nr.1346/2000 2. panta „h” punkta izpratnē, kurā AS „G” veic pastāvīgu sistemātisku darbību par atlīdzību (saimniecisku darbību) ar personālu un precēm. Pieteikums tika pamatots ar Maksātnespējas likuma 50. panta 2. punktu⁶⁹ un Civilprocesa likuma 363¹. panta trešo daļu⁷⁰.

Tiesnesis, izanalizējis minēto pieteikumu un tam pievienotos materiālus, ir konstatējis, ka iesniegtie pierādījumi ir pietiekošs pamats, lai ierosinātu sekundāru pārrobežu maksātnespējas procedūru parādniekam AS ”G” un līdz ar to, pamatojoties uz Padomes regulas Nr.1346/2000 3. Panta 2. punktu un 27. pantu, ir pieņēmis lēmumu ierosināt sekundāro pārrobežu maksātnespējas procedūras lietu attiecībā uz parādnieku AS „G”, kā arī ir nolēmis aizliegt parādniekam rīkoties ar tā mantu Latvijas Republikā, apķīlāt AS ”G” pamatlīdzekļus un tos maksājumus, kuri pienākas no trešajām personām, tajā skaitā naudas līdzekļus kredītiestādēs un citās finanšu institūcijās Latvijas Republikā.⁷¹ Bet pats

69 Maksātnespējas likums 01.07.2009, Redakcija (zaudējis spēku) Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 26.janvārī]

70 Civilprocesa likums 01.04.2010 Redakcija (zaudējis spēku) Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 26.janvārī]

71 22.10.2010 Latvijas Republikas Daugavpils tiesas lēmums Reģ.Nr.5006, npublicēts avots

interesantākais šīs lietas ietvaros, pēc Autora domām, seko tālāk, Daugavpils tiesas 2010.gada 6.decembra spriedumā⁷².

Savā spriedumā Daugavpils tiesa konstatēja, ka pret parādnieku tiek uzsākta sekundāra pārrobežu maksātnespējas procedūra, un ar 2010. gada 28. oktobra lēmumu tika iecelts sertificēts administrators -A.Š. . Administrators savā pārskatā ir norādījis, ka parādniekam AS "G" Latvijas teritorijā pieder nekustamais īpašums, ārvalsts komersanta „G” filiāle, un viņš apgalvo, ka filiāles darbība notika no 2010. gada februāra līdz jūnijam, filiāle veica stikla pakešu ražošanu. 2010. gada maijā ražošanas process ir ticis pārtraukts. Līdz ar to administrators uzskata, ka AS "G" Latvijas Republikā pieder aktīvi un SIA "AT" pieteikums ir pamatots, un ir pasludināma sekundāra pārrobežu maksātnespējas procedūra.

Savukārt no AS „G” administratora primāras maksātnespējas procedūras ietvaros – A.H., tika saņemts iesniegums, kurā tiek norādīts, ka AS "G" filiāle nav maksātnespējas subjekts, un tika lūgts izbeigt sekundāru maksātnespējas procedūru pret AS „G” filiāli. Kā arī no pieteicēja SIA "AT" tika saņemts pieteikums, kurā tika norādīts, ka pieteicējs pēc administratora apkopotās informācijas ir konstatējis, ka Parādnieks neveic saimniecisku darbību Latvijas Republikā kopš 2010. gada jūnija beigām. Saskaņā ar SIA „AT” viedokli ir konstatējams, ka viņu pašu apgalvojums par to, ka Parādnieks veic saimniecisku darbību ar personālu un precēm, ir izrādījies neatbilstošs lietas faktiskajiem apstākļiem. SIA "AT" secināja, ka uz to brīdi Parādniekam AS "G" nepieder „uzņēmums” Padomes regulas Nr. 1346/2000 2. panta „h” punkta izpratnē. Līdz ar to pieteicējs SIA "AT" norādīja, ka nav pamata sekundāras pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanai attiecībā uz Parādnieka AS "G" aktīviem Latvijas Republikas teritorijā. Par pamatu, kura dēļ rodas pārpratum, SIA "AT" uzskatīja valodas barjeru un teksta jēgas izmaiņas, savstarpēji tulkojot dokumentus, un mutiski saņemtās ziņas. Ņemot vērā, ka maksātnespējas pieteikums ir izrādījies nepamatots, SIA "AT" kā pieteicējs apsoltāja garantēt tiesas izdevumu un maksātnespējas administratora atlīdzības, kā arī maksātnespējas procesa izdevumu samaksu pilnā apmērā.

No maksātnespējas administratora A.Š. savukārt tika saņemti paskaidrojumi, kuros papildus iesniegtajam pārskatam administrators pauž uzskatu, ka A.H., AS "G" administratora primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras ietvaros, iesniegums par sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras izbeigšanu pret AS "G" filiāli Latvijas Republikā ir nepamatots.

A.Š. savu viedokli aizstāvēja ar argumentiem, ka AS "G" ir Igaunijā reģistrēts komersants, kas saimniecisko darbību filiāles ietvaros veica Latvijas Republikā. Filiāle ir uzskatāma par AS "G" „uzņēmumu” gan Padomes regulas 1346/2000 2. panta „h” punkta ietvaros, gan Latvijas Republikas Komerclikuma 18.panta izpratnē. A.Š. norādīja, ka saskaņā

72 06.12.2010 Latvijas Republikas Daugavpils tiesas spriedums lieta Nr.C12279010,2790/10,nepublicēts avots

ar Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta 2. punktu sekundārā pārrobežu maksātspējas procedūra attiecas tikai uz tiem parādnieka aktīviem, kas atrodas dalībvalstī, kur uzsākta sekundārā pārrobežu maksātspējas procedūra. Tātad Padomes regula Nr.1346/2000 pieļauj uzsākt sekundāro pārrobežu maksātspējas procedūru pret Parādnieku AS "G", jo AS „G” pieder aktīvi Latvijas Republikas teritorijā, proti, nekustamie īpašumi un uzņēmums Latvijas Republikā (filiāle). Administrators uzskatīja, ka apgalvojums, ka filiālei ir jāveic saimnieciska darbība brīdī, kad tiek pasludināta sekundārā pārrobežu maksātspējas procedūra, neesot priekšnosacījums, kurš liegtu uzsākt sekundāru pārrobežu maksātspējas procedūru, vērstu uz Parādnieka AS "G" Latvijas Republikas teritorijā esošajiem aktīviem.

A.Š. norādīja, ka sekundārā pārrobežu maksātspējas procedūra ir pasludināma, nevērtējot, vai Parādnieka AS "G" filiāle veic vai neveic saimniecisko darbību brīdī, kad iesniegts pieteikums par sekundārās pārrobežu maksātspējas procedūru, un par izšķirošo faktu ir jābūt tam, ka Parādniekam Latvijas Republikas teritorijā pieder aktīvi. Kā vēl vienu pierādījumu A.Š. ir minējis, ka Parādnieks AS "G" veica saimniecisku darbību Latvijas Republikā AS „G”, un to pierāda bijušā valdes locekļa I.P. paskaidrojumi.

A.H., administrators primārās pārrobežu maksātspējas procedūras ietvaros, tiesas sēdē vēlreiz iebilda pret sekundārās pārrobežu maksātspējas procedūras uzsākšanu, norādot, ka lietā nav nekādu pierādījumu par to, ka AS „G” veiktu Latvijas Republikas teritorijā kādu saimniecisku darbību, tas neatbilst patiesībai arī saskaņā ar minētā bijušā AS „G” Valdes locekļa I.P. paskaidrojumiem. A.H. arī norādīja, ka Padomes regulas Nr.1346/2000 mērķis ir aizstāvēt citā dalībvalstī atrodošos Parādnieka uzņēmumu darbinieku intereses, ja tiek veikta saimnieciska darbība. Autors nevar piekrist šādam viedoklim, jo, pirmkārt, minētais ir tikai viens no mērķiem, kurš ir izteikts Padomes regulas Nr.1346/2000 22. apsvērumā. Un, otrkārt, pēc Autora domām, viens no primārajiem mērķiem gan Padomes regulā Nr.1346/2000, gan jebkurā citā normatīvā aktā, kurš regulē maksātspējas procedūras, ir kreditoru apmierināšana, un A.H. minētie darbinieki ir tikai daļa no kreditoru kopuma.

Atgriežoties pie apskatāmās lietas būtības, tiesa ir uzklusējusi lietas dalībniekus un, izvērtējot iesniegtos pierādījumus, ir nolēmusi noraidīt pieteikumu par sekundārās pārrobežu maksātspējas procedūras uzsākšanu pret AS "G". Tiesa savu uzskatu pamatoja ar sekojošiem argumentiem - faktu, ka saskaņā ar Padomes regulas Nr. 1346/2000 3. panta 2. punktu, ja parādnieka galvenais interešu centrs atrodas, kādas dalībvalsts teritorijā, citas dalībvalsts teritorijā tiesu piekritība ir sākt maksātspējas procedūras pret parādnieku tikai tad, ja šīs dalībvalsts teritorijā parādniekam pieder uzņēmums. Šīs procedūras attiecas tikai uz tiem parādnieka aktīviem, kas atrodas minētajā dalībvalstī. Saskaņā ar Padomes regulas

Nr.1346/2000 2. panta „h” punktu „uzņēmums ” ir visas darbības vietas, kur parādnieks veic pastāvīgu saimniecisku darbību ar personālu un precēm. Administratora A.Š. viedoklis par to, ka uzsākama sekundāra pārrobežu maksātnespējas procedūra, tika pamatots ar faktiem, ka Parādniekam AS ”G” Latvijas Republikas teritorijā ir nekustamais īpašums, kā arī ar AS ”G” bijuša valdes locekļa I.P. paskaidrojumiem. No I.P. iesnieguma ir secināms, ka ražojumu izgatavošana AS ”G” piederošajās telpās tika izbeigta 2010. gada maijā un pēc tam nekāda ražošanas darbība nav notikusi, un līdz 2010. gada jūnija beigām ir notikusi krājumu izpārdošana. Ar lietas materiāliem nav pierādāms, ka Parādnieks AS ”G” pēc 2010. gada jūnija veic pastāvīgu saimniecisku darbību ar personālu un precēm Latvijas Republikas teritorijā, tādēļ parādniekam Latvijas Republikā nav uzņēmuma Padomes regulas Nr.1346/2000 2. panta „h” punkta izpratnē. Administratora pieņēmumu, ka Parādnieka AS ”G” nekustamā īpašuma atrašanās Latvijas Republikas teritorijā var būt par pamatojumu sekundāras pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanai, Tiesa uzskatīja par nepamatotu.

Tā kā nebija konstatēti Padomes regulas Nr.1346/2000 3. panta 2. daļā noteiktie apstākļi, kā arī, pamatojoties uz SIA ”AT” pieteikumu, Tiesa atzina pieteikumu par sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanu pret AS „G” par nepamatotu un izbeidza sekundāro pārrobežu maksātnespējas procesu pret AS „G”⁷³.

Šīs lietas ietvaros Autors nepiekrīt tiesas lēmumam. Pēc Autora domām, filiāles pastāvēšanas fakts, ka arī fakts, ka tajā tika veikta gan ražošana, gan vēlāk krājumu pārdošana, norāda uz uzņēmuma pastāvēšanu Padomes regulas Nr. 1346/2000 2. panta „h” punkta izpratnē, un konkrētajā lietā ir redzams, ka darbība AS ”G” filiālē tika veikta pastāvīgi gan ar precēm, gan ar personālu. Ir konstatējama diezgan krietna organizatoriska struktūra ar ražošanas struktūrām, reģistrēto filiāli. Kā redzams no augstāk minētajām lietām, pietiek ar reizēm mazāku organizatorisku struktūru, lai atzītu parādnieka „uzņēmuma” pastāvēšanu. Nekādā gadījumā nevar piekrist administratora A.S. paustajam viedoklim, ka tikai parādnieka aktīvu, šajā gadījumā nekustamā īpašuma pastāvēšana, var tikt uzskatīta par pamatojumu „uzņēmuma” pastāvēšanai Padomes regulas 1346/2000 2. Panta „h” punktā. Tiešām plaša organizatoriska struktūra ir tas, uz ko ir jāvērs uzmanība šīs lietas kontekstā. Jāatzīmē, ka tieši šīs lietas ietvaros apstiprinās Autora iepriekš piedāvātā „turīguma” testa lietderība. Parādniekam pieder vairāki nekustamie īpašumi, kuri var kalpot par pamatojumu tam, ka šajā gadījumā uzsākamā sekundārā pārrobežu maksātnespējas procedūra būs lietderīga un līdzekļu apjoms, kas virzīts uz administratīviem izdevumiem, kuri saistīti ar procedūras uzsākšanu, nepārsniegs līdzekļu apmēru, kas virzīts uz kreditoru prasījumu apmierināšanu. Tas fakts, ka parādnieka „uzņēmums” saskaņā ar lietas materiāliem neesot kādu laiku funkcionējis, nav

73 06.12.2010 Latvijas Republikas Daugavpils tiesas spriedums lieta Nr.C12279010,2790/10,nepublicēts avots

ņemams vērā, jo šis laika periods nebija liels un organizatoriskā struktūra šajā laikā netika likvidēta.

Attiecība uz organizatoriskas struktūras līmeni ir noteikti jāpiemin, vel vienu lietu saistītu ar Igaunijas Republiku. Ka jau tika pieminēts, lai tiktu uzskatītam par „uzņēmumu” Padomes regula Nr.1346/2000 2. Panta „h” punkta noteiktajā nozīme, tam ir jābūt zināmai organizatoriskai struktūrai. Tallinas apgabaltiesa 2006. gada izskatīja lietu par sekundāras pārrobežu maksātspējas procedūras uzsākšanu. Šīs lietas ietvaros tiesai rodas līdzīgs jautājums vai var uzskatīt, ka dalībvalsti pastāv „uzņēmums”, Padomes regula Nr.1346/2000 2. Panta „h” punkta noteiktajā nozīme, situācija kad iepriekš „uzņēmums” pastāvēja un attiecīga dalībvalstī palika parādnieka aktīvi, kuru apjomu var uzskatīt par pietiekamu, lai būtu lietderīgi uzsākt sekundāru pārrobežu maksātspējas procedūru. Tallinas apgabaltiesa šajā gadījumā uzskatīja, ka ir jānozīmē minimāli organizatoriskas struktūras kritēriji, kā arī ir jākonstatē parādnieka saimnieciskas darbības turpinājumu laikā. Lietas faktiskie apstākļi bija sekojošie-Zviedrijas kompānija nodarbojas ar eļļas pārvedumiem Igaunijas Republikā, bet 2002.gada šāda veida, savu ekonomisku aktivitāti ir izbeigusi. Bet tā paša kompānija Igaunijas Republikā ir nopirkusi nekustāmu īpašumu, lai celt mednieku namiņus un attīstīt medību tūrismu. Kompānijai bija noslēgts līgums saskaņā, ar kuru varēja tikt uzsākti celtniecības darbi, vēl tai bija nodarbināts viens vienīgs darbinieks, kuram bija jābūt projekta menedžerim. Pamatojoties uz minēto faktu summu tiesa uzskatīja, ka zviedru kompānijai Igaunijas Republikā, pieder „uzņēmums” Padomes regula Nr.1346/2000 2. Panta „h” punkta noteiktajā nozīme, un ka rezultātā attiecība pret to ir uzsākama sekundāra pārrobežu maksātspējas procedūra, neskatoties uz to faktu, ka saimnieciska darbība tika pārtraukta.⁷⁴

Līdz ar to ir izsecināms, ka termins „uzņēmums” ir interpretējama plaši gan attiecība uz to ko uzskatīt par saimniecisku darbību, gan temporāli. Ka arī varētu izsecināt, ka vajadzības gadījumā, ja aktīvu kopuma apjoms dalībvalsts ietvaros, ir pietiekams, lai sekundāras pārrobežu maksātspējas procedūras uzsākšana būtu lietderīga, kreditoru prasījumu apmierināšanai, „uzņēmuma” konstatēšana, Padomes regula Nr.1346/2000 2. Panta „h” punkta noteiktajā nozīme, ir iespējama vairuma gadījumu skaita. Kas savukārt deva Autoram iespēju iedomāties, ka par stūrakmeni, sekundāras pārrobežu maksātspējas procedūras uzsākšanā, var uzskatīt pietiekamu aktīvu skaitu, attiecīga dalībvalsts ietvaros.

74 Moss, Fletcher & Isaacs: The EC Regulation on Insolvency Proceedings at paragraph 8.37 and Moss, “Hunting Establishment in Estonia”(2007) 20 Insolvency Intelligence 43.

3.2. Pārrobežu maksātnespējas protokoli

Kā jau tika minēts, primārās maksātnespējas procedūras un sekundārās maksātnespējas procedūras var veicināt efektīvu parādnieka kopējo aktīvu realizāciju tikai gadījumos, kad visas darbības minēto procedūru ietvaros ir savstarpēji koordinētas. Padomes regula Nr.1346/2000 bāzējas uz racionālu pieņemumu, ka vairāki pārrobežu maksātnespējas procesā iesaistītie administratori vai likvidatori cieši sadarbosies savā starpā, tajā skaitā, apmainoties ar krietnu informācijas apjomu. Lai nodrošinātu primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras administratora dominanto stāvokli, tam Padomes regulas Nr.1346/2000 ietvaros ir dotas vairākas iespējas iejaukties sekundārās maksātnespējas procedūrās. Tās tika apskatītas šīs nodaļas sākumā. Maksātnespējas profesionāļi, katru dienu saskaroties ar nepieciešamību risināt problēmjautājumus, saistītus ar pārrobežu maksātnespējas procedūru koordināciju, ir izstrādājuši tādu instrumentu kā pārrobežu maksātnespējas vienošanos jeb pārrobežu maksātnespējas protokolus. Tie ir mērķēti, lai risinātu iespējamus procesuālos un materiālos konfliktus, kas rodas šādas pārrobežu maksātnespējas koordinācijas gadījumos, kāpinot to risināšanas iespējas, un, kaut arī administratoru darbība ir koordinēta, izmantojot sadarbību starp tiesām, parādnieku un citām ieinteresētām personām, pārrobežu maksātnespējas protokolu izstrādes mērķis ir veicināt šīs sadarbības efektivitāti un palielināt parādnieka aktīvu realizācijas iespējas potenciāli konkurējošās tiesu sistēmās. Lai paveiktu minēto harmonizāciju un administratoru savstarpējās koordinācijas iespējas, tika izveidoti daži dokumenti, kuri apraksta, kā administratoriem būtu jārīkojas iepriekšminētās procedūru koordinācijas ietvaros. Autors savā darbā apskatīs, pēc viņa domām, vienu no pazīstamākiem dokumentiem pasaulē par šo tēmu - „Eiropas komunikācijas un sadarbības vadlīnijas pārrobežu maksātnespējai”⁷⁵, kuras ir izstrādājuši šī darba ietvaros vairākkārt pieminētie un citētie Bobs Wessels un Miguel Virgos.

75 (European Communication and Cooperation Guidelines for Cross-border Insolvency) Autora tulkojums

3.3. Eiropas komunikācijas un sadarbības vadlīnijas pārrobežu maksātnespējai

Padomes regulas Nr.1346/2000 valdošais koncepts ir „universālisma” modelis attiecībā uz pārrobežu primārajām maksātnespējas procedūrām, kas, novests līdz principa līmenim, nozīmē, ka administrēšanai ir jāattiecas uz vienu parādnieku ar vienu aktīvu un vienu kreditoru grupu. Šis princips dominē savstarpējās attiecībās starp primārajām pārrobežu maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas vienā dalībvalstī, un sekundārajām pārrobežu maksātnespējas procedūrām, kas uzsāktas citā dalībvalstī vai dalībvalstīs, lai pasargātu vietējo kreditoru intereses. Saskaņā ar minēto principu Padomes regulas Nr.1346/2000 ietvaros administratoram primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras ietvaros paveras vairākas iespējas un koordinācijas iespējas.

Kad kādā dalībvalstī tiek uzsākta sekundārā pārrobežu maksātnespējas procedūra, šīs procedūras administratoram tiek piešķirtas ekskluzīvas tiesības uz parādnieka aktīvu pārvaldi minētajā dalībvalstī, kas savukārt uzreiz ierobežo primārās pārrobežu procedūras administratora tiesības rīkoties ar parādnieka aktīviem. Šis fakts vēl nenozīmē, ka sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras ir pavisam izolētas no primārajām procedūrām un ka primārās pārrobežu maksātnespējas procedūras administrators nevar ietekmēt parādnieka aktīvu pārvaldi sekundārās procedūras ietvaros. Varētu pat teikt, ka situācija ir gluži pretēja, jo, neraugoties uz primārās un sekundārās procedūras neatkarīgo raksturu, administratoram sekundārās procedūras ietvaros ir jāveic savi pienākumi, pakārtojoties primārās procedūras administratora dominējošajam stāvoklim attiecībā pret viņu saskaņā ar Padomes regulas Nr.1346/2000 31. panta 3. daļu: „...tiklīdz iespējams ļaut primārās procedūras administratoram sniegt ierosinājumus par likvidāciju vai aktīvu izmantošanu sekundārās procedūras ietvaros”⁷⁶.

Lai arī Padomes regula Nr. 1346/2000 regulē koordinācijas un informācijas apmaiņu starp primāro un sekundāro procedūru, vairāki jautājumi, kuri var rasties šajā sakarā, paliek neapstrīdēti. Piemēram, ar kādu informāciju administratoriem ir jādalās savā starpā? Vai informācijas apmaiņā ir iekļaujami dokumentu tulkojumi, to kopijas? No kādiem aktīviem tiks segti ar iepriekšējo jautājumu saistītie izdevumi? Kā definēt laiku 31. panta 1. daļā

⁷⁶ Padomes Regulas (EK) Nr.1346/2000 31.panta 3.daļa, Oficiālais Vēstnesis,L160,30/06/2000,Lpp.0001–0018, Pieejama:<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:LV:HTML>
[aplūkots 2012.gada 29.janvārī]

minētajā apzīmējumā „nekavējoties” un tā paša panta 3. daļā minētajā formulējumā „tiklīdz iespējams”? Kādas sankcijas sekos, ja sekundārās procedūras administrators nepievērsīs uzmanību iepriekš minētajiem primārās procedūras administratora ierosinājumiem? Jāpiebilst, ka Padomes regulā Nr. 1346/2000 nav izskaidrots jautājums par to, kādā veidā būtu risināmi konflikti starp primārās un sekundārās procedūras administratoriem, ja tādi rodas. Ir saprotama galvenā regulas ideja, un tā ir loģiska – cieša, uz uzticēšanos balstīta sadarbība starp administratoriem primārās un sekundārās maksātnespējas procedūras ietvaros ir obligāta, lai panāktu efektīvu un optimālu maksātnespējīga parādnieka aktīvu pārvaldību un līdz ar to sasniegtu vienu no galvenajiem maksātnespējas procedūras mērķiem - kreditoru prasījumu apmierināšanu. Taču, kā zināms, zemūdens akmeņi ir tie bīstamākie, un jautājumus, kuri ir saistīti ar šīm smalkajām koordinācijas detaļām, dokuments „Eiropas komunikācijas un sadarbības vadlīnijas pārrobežu maksātnespējai” tik tiešām ļauj atrisināt.

Tas fakts, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 31. pantā trūkst dažu konkretizējošu jautājumu regulācijas, rada tādu situāciju, ka eksistē veiksmīgas komunikācijas un procedūru koordinācijas gadījumi, ko var ilustrēt ar konkrētu maksātnespējas procesu piemēriem, taču nepastāv vienveidīgas un praktiskas sistēmas, kura varētu garantēt primāro koordinācijas mērķi – primārās un sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūru administratoru un tiesu efektīvu sadarbību pārrobežu maksātnespējas procesu ietvaros, kuru regulē Padomes regula Nr. 1346/2000.

Dokumenta „Eiropas komunikāciju un sadarbības vadlīniju pārrobežu maksātnespējai” izstrāde sākās ar to, ka maksātnespējas speciālistu grupa apsprieda vairākus priekšlikumus attiecībā uz administratoru komunikācijas un koordinācijas problēmām pārrobežu maksātnespējas procedūru ietvaros. Šī grupa izvirzīja tēzi par nepieciešamību attiecībā uz administratoru savstarpējo komunikāciju un koordināciju izveidot standartu kopumu pārrobežu maksātnespējas procesiem, kurus regulē Padomes regula Nr.1346/2000. Šo tēzi un piedāvājumu atbalstīja speciālistu organizācija maksātnespējas, bankrotēšanas un biznesa reorganizācijas jomā „INSOL Europe”⁷⁷. Izraisījušās diskusijas rezultātā Bob Wessels un Miguel Virgos radīja Eiropas komunikāciju un sadarbības vadlīnijas pārrobežu maksātnespējai.

⁷⁷ INSOL Europe is the European organization of professionals who specialize in insolvency, bankruptcy and business reconstruction & recovery, founded and registered in 1981 in France, Available at: <http://www.insol-europe.org/>,[aplūkots 2012.gada 20.martā]

Vadlīnijas kalpo par reālu noteikumu kopumu, kurš nodrošinās Padomes regulā Nr.1346/2000 ietverto noteikumu labāku izpildi un līdz ar to parādnieka aktīvu reorganizācijas vai likvidācijas efektīvu īstenošanu. Vadlīnijas stingri atbalsta vienošanos par sadarbību vai "protokolu" izmantošanu, kas ļauj kodificēt koordinācijas iespējas lēmumu pieņemšanas procedūrās, kas saistītas ar vairāku procedūru koordināciju vairākās dalībvalstīs. Vadlīnijas arī sniedz apskatu par to, kas tieši ir iekļaujams šāda veida „protokolos”, un izvirza noteiktas prasības attiecībā uz virkni dokumentu, kuri būtu jāizmanto procedūru koordinācijas procesa ietvaros. Vadlīnijas apskata jautājumu par valodas izmantošanu administratoru savstarpējā komunikācijā. Individuālos gadījumos vadlīnijas var tikt uzskatītas tikai par minimālajiem nosacījumiem un var rasties nepieciešamība papildināt to izmantošanu ar citiem pasākumiem, kas būtu saskaņā ar konkrētās lietas apstākļiem.

3.4. Nodaļas secinājumi

No nodaļas ir izsecināms, ka Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumos ietvertais termins „uzņēmums” praksē ir interpretējams plaši gan attiecībā uz to, ko uzskatīt par „uzņēmuma” saimniecisko darbību, gan temporāli. Autoram radās doma par to, ka vajadzības gadījumā, ja aktīvu kopuma apjoms dalībvalsts ietvaros ir pietiekams, lai sekundāras pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšana būtu lietderīga kreditoru prasījumu apmierināšanai, „uzņēmuma” konstatēšana Padomes regulas Nr.1346/2000 2. Panta „h” punkta noteiktajā nozīmē ir iespējama vairumā gadījumu skaita. Līdz ar to Autoram rodas secinājums, ka par stūrakmeni sekundāras pārrobežu maksātnespējas procedūras uzsākšanā tomēr var uzskatīt pietiekamu aktīvu skaitu attiecīgās dalībvalsts ietvaros.

Apsverot iepriekš minēto, Autors ir pārliecināts, ka termina „uzņēmums” plašāka interpretācija noteiktās situācijās ir noderīga. Tādos gadījumos būtu jāizvērtē, vai parādnieka aktīvu skaits noteiktajā dalībvalstī ir pietiekams, un sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras būtu jāuzsāk pēc šāda veida „turīguma” testa izpildes pat gadījumos, kad nav iespējams konstatēt „uzņēmuma” pastāvēšanu saskaņā ar šī termina interpretāciju Padomes regulā Nr. 1346/2000, respektīvi, tas jāinterpretē plašāk saskaņā ar šī termina nozīmi UNCITRAL Paraugnormās. Par mērauklu minētajam šāda veida turīguma testam varētu ņemt vidējas maksātnespējas procedūras administratīvās izmaksas tajā valstī, kur ir plānots uzsākt sekundāru maksātnespējas procedūru.

Šāda testa ieviešana, pēc autora domām, dos iespēju netiešā veidā kalpot par labu situācijām, kad vietējam kreditoram nav iespējas iesniegt maksātnespējas pieteikumu pret parādnieku. Kā piemēru var minēt Latvijas Republikas situāciju, kur nodrošinātie kreditori saskaņā ar Maksātnespējas likumu nevar iesniegt maksātnespējas procesa uzsākšanas pieteikumu pret parādnieku pilnā apmērā, bet tikai nenodrošinātās prasības daļas apmērā. Līdz ar to minētie kreditori nevar pieteikt sekundāras maksātnespējas procedūras uzsākšanu, jo, pamatojoties uz Padomes regulas Nr.1346/2000 29. pantu sekundāru procedūru var pieprasīt personas, kuras ir pilnvarotas sākt maksātnespējas procedūras saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras teritorijā tiek prasīta sekundāras procedūras sākšana. Augstāk minētā testa ieviešana var palīdzēt šādās situācijās tādā veidā, ka līdz ar tā ieviešanu palielināsies iespēja citiem kreditoriem pieteikt sekundāras maksātnespējas procedūras uzsākšanu, attiecīgi palielināsies iespējas nodrošinātiem kreditoriem piedalīties maksātnespējas procesā pret parādnieku, pret kuru citā gadījumā tie nevarētu iesniegt sekundāras procedūras uzsākšanas pieteikumu, jo to nenodrošinātā parāda apjoms bija nepietiekams, lai pieteiktu sekundāru procedūru pret parādnieku.

Tas notiks, pamatojoties uz to faktu, ka kreditoram maksātnespējas procedūras ietvaros, kura prasījums uzsākt maksātnespējas procedūru ir atteikts, balstoties uz vietējo likumdošanu, tomēr ir atļauts piedalīties maksātnespējas procedūrā, kas ir uzsākta, pamatojoties uz cita kreditora prasībām.

Attiecībā uz protokoliem, kuri tiek izmantoti pārrobežu maksātnespējas procedūru koordinācijai, autora viedoklis ir tāds, ka tas ir lielisks instruments dažu robu aizpildīšanai, kas atklājas pārrobežu maksātnespējas procedūru regulācijas izmantošanā praksē, kā arī labs instruments specifisku problēmu risināšanai, kas var rasties pārrobežu maksātnespējas procedūras gaitā, un tie pat var kalpot par preventīvu pasākumu, lai minētās problēmas nerastos.

Attiecībā uz nodaļā pieminētajām vadlīnijām autors uzskata, ka minēto vadlīniju piemērošana var pozitīvi iespaidot Latvijas Republikas robežās uzsāktu maksātnespējas procedūru koordināciju un komunikāciju starp primāru un sekundāru procedūru administratoriem. Varētu likties, ka citās nodaļās ietvertā statistika attiecībā uz Latvijas Republikā uzsāktajām pārrobežu maksātnespējas procedūrām norāda, ka šo vadlīniju piemērošana būtu pārspīlēta, jo pārrobežu maksātnespējas procedūru skaits ir diezgan mazs, tomēr, pēc Autora domām, šo procedūru skaits laika gaitā palielināsies, un līdz ar to šo vadlīniju piemērošana būs lietderīga. Domājot par praktisko aspektu, kā veicināt šo vadlīniju piemērošanu, Autors piedāvā iekļaut to apskati sertificēto administratoru apmācības programmās.

Kopsavilkums

Veicis pētījumu, autors ir guvis šādus atzinumus un izvirza sekojošas tēzes:

1) Izpētot Lielbritānijas normatīvos aktus, kas regulē pārrobežu maksātnespējas procesus un to procedūras, kā arī, izpētot praksi un UNCITRAL Paraugnormas, var secināt, ka viena no galvenajām un aktuālākajām problēmām pārrobežu maksātnespējas procesa ietvaros joprojām ir parādnieka galvenā interešu centra definēšana. Lielbritānijas tiesu viedoklis dažās lietās attiecībā uz parādnieka galveno interešu centru definēšanu ir atšķirīgs no ES tiesas viedokļa.

2) Latvijas Republikā pārrobežu maksātnespējas process šobrīd ir diezgan reta parādība, bet, attīstoties starptautiskajai tirdzniecībai, kā arī, pateicoties tam, ka biznesa klimats kļūst labvēlīgāks ārvalstu kompāniju ienākšanai Latvijas Republikas iekšējā tirgū, un, ņemot vērā iespējamo holdingu izveidei labvēlīga nodokļu režīma ieviešanu Latvijas Republikā, pārrobežu maksātnespējas procesu skaita pieaugums ir visai iespējams. Tāpat ir jāņem vērā fizisko personu maksātnespējas procesu uzplaukums pēdējo gadu laikā, kas var veicināt pārrobežu maksātnespējas procesu skaita strauju pieaugumu attiecībā uz fiziskām personām. Ņemot vērā iepriekš minēto, pēc autora domām, ir vērts apsvērt iespēju ieviest UNCITRAL Paraugnormas Latvijas Republikas maksātnespējas procesu regulējošos normatīvajos aktos. Taču ir jāņem vērā, ka lielākajā daļā regulējumu UNCITRAL Paraugnormas tomēr ir līdzīgas EK Padomes regulā Nr.1346/2000 par pārrobežu maksātnespējas procedūrām iekļautajam regulējumam, tādēļ UNCITRAL Paraugnormu implementācija būtu vairāk mērķēta uz gadījumiem, kad pārrobežu maksātnespējas process iziet ārpus Eiropas Savienības robežas. Līdz ar to jautājumos, kas attiecas uz UNCITRAL Paraugnormu ieviešanas procesu Latvijas Republikā, varētu koncentrēties tiešām uz tām UNCITRAL Paraugnormu nodaļām, kur tiek apskatīta pārrobežu maksātnespējas administratoru vai likvidatoru koordinācija, kā arī uz tām nodaļām, kas regulē parādnieka ārvalsts aktīvu pārvaldi. Autors uzskata, ka UNCITRAL Paraugnormu ieviešana Latvijas Republikas pārrobežu maksātnespējas regulējošos normatīvajos aktos Autora piedāvātajā apjomā varētu pacelt pārrobežu maksātnespējas procesa regulāciju Latvijas Republikā citā, augstākā līmenī.

3) Ņemot vērā to faktu, ka Padomes regulas Nr. 1346/2000 46. pants nosaka, ka līdz 2012.gada 1.jūnijam Komisijai ir jāiesniedz Eiropas Parlamentam, Padomei un Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ziņojums par šīs regulas piemērošanu un priekšlikumi par šīs regulas pielāgošanu, autors piedāvā kā daļu no regulas pielāgošanas procesa iestrādāt tajā UNCITRAL Paraugnormas daļu par ārvalsts procedūru atzīšanu un koordināciju. Šos jaunievedumus autors piedāvā piemērot attiecībā uz tiem pārrobežu maksātnespējas procesa gadījumiem, kad parādnieka galvenais interešu centrs atrodas ārpus Eiropas Savienības. Kā arī, tālāk attīstot šo ideju, to varētu piemērot attiecībā uz ārpus Eiropas Savienības esošu sekundāru maksātnespējas procedūru atzīšanu. Mērķis būtu pārrobežu maksātnespējas procedūru koordinācijas realizēšanas iespējas ne tikai Eiropas Savienības ietvaros, bet visas pasaules mērogā, kas, pēc autora domām, ņemot vērā pasaules tirgus globalizācijas tendences, ir loģisks solis pārrobežu maksātnespējas procedūru regulējošo normatīvu aktu attīstībai.

4) Latvijas Republikā tiesu prakse attiecībā uz pārrobežu maksātnespējas procesiem nav vienveidīga un ir konstatējami trūkumi Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumu piemērošanā. Kā arī ir atrodama problemātika attiecībā uz ārvalstu elementa konstatēšanu pārrobežu maksātnespējas procesa uzsākšanas fāzē.

5) Iepriekš minētajā tēzē konstatējamai problēmai Autors piedāvā divu veidu risinājumus:

a) ieviest normatīvajos aktos definīciju, kas aprakstītu pārrobežu maksātnespēju, un ārvalstu elementa testu, kurš tiesnešiem būtu jāveic, izskatot ar maksātnespējas procesa uzsākšanu saistītās lietas. Par pamatu šādai definīcijai Autors piedāvā izmantot pārrobežu maksātnespējas procesa definīciju, saskaņā ar kuru “pārrobežu maksātnespēja ir termins, kas apraksta situāciju, kad maksātnespējīgam parādniekam ir aktīvi un/vai kreditori vairāk nekā vienas valsts ietvaros”. Uz šīs definīcijas bāzes ir viegli izveidot ārvalstu elementa testu, kuru var piemērot, izskatot lietas par maksātnespējas procesa uzsākšanu;

b) katra maksātnespējas procesa ietvaros (gan fiziskas, gan juridiskas personas maksātnespēja) piemērot Padomes regulas Nr.1346/2000 noteikumus par pārrobežu maksātnespējas procedūru uzsākšanu un līdz ar to uzskatīt, ka katrs maksātnespējas process ir pārrobežu maksātnespējas process. Gadījumos, kad procesa ietvaros nebūs konstatējams ārvalstu elements, uzskatīt, ka parādnieka galvenais interešu centrs atrodas Latvijas Republikā.

Šis risinājums ir vairāk ultimātīvs, bet Autora viedoklis bāzējas uz to faktu, ka mūsdienu tiesu sistēmas paradigmā šis risinājums būs vieglāk īstenojams, jo tam jau pastāv normatīvo aktu bāze, kā arī šis risinājums varētu sekmēt procesuālās ekonomijas principa īstenošanu.

6) Eiropas Savienības pārrobežu maksātnespējas normatīvajā regulējumā un UNCITRAL Paraugnormās ir konstatējams termins „uzņēmums”. UNCITRAL Paraugnormu ietvaros tas ir tulkojams plašāk. Autors izsaka viedokli, ka termina „uzņēmums” plašāka interpretācija noteiktās situācijās ir noderīga. Tādos gadījumos būtu jāizvērtē, vai parādniekam ir pietiekami daudz aktīvu noteiktajā dalībvalstī, un sekundārās pārrobežu maksātnespējas procedūras būtu jāuzsāk pēc šāda veida „turīguma” testa izpildes pat gadījumos, kad nav iespējams konstatēt „uzņēmuma” pastāvēšanu saskaņā ar šī termina interpretāciju Padomes regulā Nr.1346/2000. Piemērot termina „uzņēmums” šāda veida interpretāciju ir vērts, jo tā var novest arī pie vairāku parādnieka aktīvu aptveršanu pārrobežas maksātnespējas procesa ietvaros, kā arī var ievērojami paplašināt kreditoru apmierināšanas apmēru un paātrināt aktīvu atguvi.

7) Kā iespējamo variantu iepriekšējā tēzē minētā „turīguma” testa mērauklai autors piedāvā ņemt maksātnespējas procedūras vidējās administratīvās izmaksas tajā valstī, kur ir plānots uzsākt sekundāru maksātnespējas procedūru. Izmaksu apmēru atkarībā no dalībvalsts varētu izvērtēt tiesa, administrators vai likvidators, vai cita struktūra, vai persona, kas ir atbildīga par maksātnespējas procesa īstenošanu.

8) Sestajā tēzē pieminētā testa ieviešana, pēc autora domām, var netiešā veidā kalpot par labu situācijām, kad vietējam kreditoram nav iespējas iesniegt sekundāras maksātnespējas procedūras uzsākšanas pieteikumu pret parādnieku, kā piemēru minot Latvijas Republikas situāciju ar nodrošinātiem kreditoriem. Testa ieviešana var palielināt iespējas citiem kreditoriem pieteikt sekundāras maksātnespējas procedūras uzsākšanu, sekojoši, uz šī pamata palielināsies nodrošināto kreditoru iespējas piedalīties maksātnespējas procesā pret parādnieku, pret kuru citā gadījumā tie nevarētu iesniegt sekundāras procedūras uzsākšanas pieteikumu, jo to nenodrošinātā parāda apjoms bijis nepietiekams, lai pieteiktu sekundāru procedūru pret parādnieku.

9) Attiecībā uz primāro un sekundāro pārrobežu maksātnespējas procedūru koordināciju Autors piedāvā izmantot tās uzlabošanai dokumentu „Eiropas komunikācijas un sadarbības vadlīnijas pārrobežu maksātnespējai”. Šo vadlīniju piemērošana var pozitīvi ietekmēt Latvijas

Republikas ietvaros uzsākto maksātspējas procedūru koordināciju un komunikāciju starp primāro un sekundāro procedūru administratoriem. Šīs tēzes praktiskai īstenošanai Autors piedāvā iekļaut dokumenta „Eiropas komunikācijas un sadarbības vadlīnijas pārrobežu maksātspējai” apskati sertificētu administratoru apmācības programmā.

Autors uzskata, ka Ievadā izvirzītie maģistra darba mērķi un no tiem izrietošie uzdevumi tika sasniegti, autors ir izanalizējis Eiropas Savienības pārrobežu maksātspējas procesa tiesiskos aspektus, kā arī UNCITRAL Paraugnormu ieviešanas iespējas un guvis svarīgus atzinumus šajā jomā.

Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts

Izmantotā literatūra:

1. Āboliņš J., Fiziskās personas maksātnespējas process tiesu prakses atziņas, Jurista Vārds, 2012.17.aprīlis, nr.16;
2. Bob Wessels „European Union regulation on Insolvency Proceedings: An Introductory Analysis”2009,American bankruptcy Institute, ISBN 978-0-9824026-3-4;
3. Bob Wessels, Moving House: Which Court Can Open Insolvency Proceedings, International Insolvency Institute, Pieejams: www.iiiglobal.org;
4. Bob Wessels,Cross-border insolvency law in Europe:Present status and future prospects, Potchefstroom Electronic Law Journal,2008,PER3 Pieejams: <http://www.saflii.org/za/journals/PER/2008/3.html>;
5. Bob Wessels The Changing Landscape of Cross-border Insolvency Law in Europe, , Juridica International,XII 2007;Pieejams: <http://www.juridicainternational.eu/index/2007/vol-xii/the-changing-landscape-of-cross-border-insolvency-law-in-europe>;
6. Fenwick Willan, “Why is it important to establish the COMI of a company?”,Lennox Holdings plc [2008] EWHC B11 (Ch),Pieejams: <http://www.inhouselawyer.co.uk/index.php/insolvency-and-corporate-restructuring/7986-european-cross-border-insolvency-an-overview-and-update>, [aplūkots 2011.gada 23.janvarī];
7. G.Moss, Fletcher & Isaacs:The EC Regulation on Insolvency Proceedings at paragraph 8.37 and Moss, “Hunting Establishment in Estonia”(2007) 20 Insolvency Intelligence 43;
8. G. Moss. I.F. Fletcher. S. Isaacs. (eds) The EC Regulation on Insolvency Proceedings.A Commentary and Annotated Guide.2nd ed.Oxford University Press,2009,mn8.
9. History and background to the EC regulation on insolvency proceedings, The Insolvency Service; Pieejams:http://www.insolvency.gov.uk/freedomofinformation/technical/TechnicalManual/Ch37-48/chapter41/part1/part_1.htm [aplūkots 2011. gada 25. aprīlī];

10. Kenneth Cork, Report of the Review Committee into Insolvency Law and Practice, TSO (The Stationery Office) 1982. Cmnd.Series8558. Available at: <http://books.google.lv/books?id=9TIKAQAAIAAJ&q=bibliogroup:%22Cmnd..+8558%22&dq=bibliogroup:%22Cmnd..+8558%22&hl=lv>[aplūkots 2011.gada 26.maijā]
11. Kilpi, Jukka. Ethics of Bankruptcy. London, GBR: Routledge, 1998.p2. available at: <http://site.ebrary.com/lib/latvia/Doc?id=10070649&ppg=2>, [aplūkots 2011.gada 11.martā]
12. Look Chan Ho „Anti-suit injunctions in cross border Insolvency:A Restatement, International & Comparative Law Quarterly, Volume 52,Part 3 July 2003;
13. Local Court of Munich, Zeitschrift für Wirtschaftsrecht, 2007;
14. Miguel Virgos and Francisco Garcimartin „The European Insolvency Regulation:Law and Practice”, 157-158, Kluwer Law International 2004,ISBN90-411-2089-0;
15. Opening of proceedings and national Laws applicable under the EC Regulation; Pieejams:http://www.insolvency.gov.uk/freedomofinformation/technical/technicalmanual/Ch37-48/chapter41/part3/part_3.htm#41.25; ,[aplūkots 2011.gada 23.janvarī];
16. Omar, Paul J. (2002) "Developments in Cross-Border Insolvency Practice in the United Kingdom," Bond Law Review: Vol. 14: Iss. 2,Article 5.Pieejams: <http://epublications.bond.edu.au/blr/vol14/iss2/5>; [aplūkots 2011.gada 27.janvarī];
17. Promoting international cooperation and coordination: Corporate Law Economic Reform Program Proposals for Reform: Paper No. 8 Commonwealth of Australia 2002, ISBN 0 642 741638,<http://www.treasury.gov.au/documents/448/PDF/CLERP8.pdf>; [aplūkots 2011.gada 15.janvarī];
18. Sixth Semi-annual report of the Collins& Aikman Litigation Trust Administrator , 31.12.2010, Pieejams: <http://www.kcellc.net/collinsaikman>; [aplūkots 2011.gada 26.janvarī]

Izmantotie juridiskie akti:

1. Padomes Regula (EK) Nr. 1346/2000 par maksātnespējas procedūrām Eiropas Kopienu Oficiālais Vēstnesis (2000. gada 29. maijs) L160,30/06/2000,Lpp.0001–0018, Pieejama:<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000R1346:LV:HTML>; [aplūkots 2011.gada 5.maijā];

2. UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency, United Nations,1997, United Nations Publication, Sales No.E.99.V.3.,ISBN 92-1-133608
Pieejams:<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf>
[aplūkots 2011.gada 3.maijā];
3. UNCITRAL, Model Law on Cross-Border Insolvency with Guide to Enactment Preamble,United Nations ,1997, UNITED NATIONS PUBLICATION Sales No. E.99.V.3ISBN 92-1-133608-2
Pieejams:<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/insolven/insolvency-e.pdf>
[aplūkots2011.gada 12.maijā]
4. Insolvency Act 1986 Pieejams:
<http://www.insolvency.gov.uk/insolvencyprofessionandlegislation/legislation/uk/insolvencyact.pdf>; [aplūkots 2011.gada 5.maijā];
5. Latvijas Republikas Maksātnespējas likums 01.11.2011 Redakcija; Pieejams:
<http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 20.janvārī];
6. Latvijas Republikas Maksātnespējas likums 01.07.2009 Redakcija; (zaudējis spēku)
Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 26.janvārī];
7. Civilprocesa likums 01.04.2010 Redakcija (zaudējis spēku) Pieejams:
<http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 26.janvārī];
8. Civilprocesa likums, aktuāla redakcija; Pieejams: <http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 23.janvārī];
9. 01.01.2012 likums "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" Pieejams:
<http://www.likumi.lv> [aplūkots 2012.gada 28.janvārī]

Tiesas spriedumi:

1. Eiropas Savienības tiesas (pirmās palātas) 2011. gada 20. oktobra spriedums lietā: C-396-09,Pieejams: <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=1346%252F2000&docid=115339&pageIndex=0&doclang=LV&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=850343#ctx1>[aplūkots 2012.gada 14.martā];
2. 12.06.2009 Latvijas Republikas Aizkraukles rajona tiesas spriedums lietā Nr.C07051409, npublicēts avots;
3. 21.06.2010 Latvijas Republikas Ventspils tiesas spriedums lietā Nr.C40093610, npublicēts avots;

4. 07.07.2011 Latvijas Republikas Bauskas rajona tiesas spriedums lietā Nr. C10061211, npublicēts avots;
5. 28.02.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24088711 C-0887-11/6, npublicēts avots;
6. 25.05.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24114411 C-1144-11/6, npublicēts avots;
7. 29.07.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24139711 C-1397-11/6, npublicēts avots;
8. 04.09.2011 Latvijas Republikas Ogres rajona tiesas spriedums lietā Nr.C24139411 C-1394-11/6, npublicēts avots;
9. 08.03.2011 Latvijas Republikas Bauskas rajona tiesas spriedums lietā Nr.C10057311, npublicēts avots;
10. 22.10.2010 Daugavpils tiesas lēmums Reģ.Nr.5006, npublicēts avots;
11. 06.12.2010 Daugavpils tiesas spriedums lietā Nr.C12279010,2790/10, npublicēts avots;
12. High Court of Justice (Chancery Division Companies Court), 15 July 2005 (Collins & Aikman Europe SA). – EWHC 2005, 1754 (Ch).;
13. High Court of Justice [2005] BCC 277, Re Ci4net.com Inc [2005] BCC 277; available at: www.practicallaw.com/6-102-9844) [aplūkots 2011.gada 23.janvarī]
14. High Court of Justice Leeds 16 May 2003, [2003] B.C.C. 562; [2003] All E.R. (D) 312 (Jul); JOR 2003/287; NZI 2004, 219; ZIP 2004, 963.

Citi avoti:

1. Latvijas Republikas Tieslietu ministrijas 01.07.03.2012 vēstule Nr.1-14.4/915 "Par Padomes 2000.gada 29.maija regulas (EK) Nr.1346/2000 par maksātnespējas procedūrām piemērošanu" ;
2. Maksātnespējas Reģistra izziņa Pieejama: https://www.ur.gov.lv/urpubl?act=MNP_URPCARD&code=150300323&proc_id=50000109 [aplūkota 2012.gada 15.martā] ;
3. 1995. gada 23. novembra Konvencijas par maksātnespējas procedūrām skaidrojošs ziņojums, dok.Nr.6500/96, 03.05.1996.;
4. 2011. gada 15. novembra Eiropas Parlamenta rezolūcijā par ieteikumiem Komisijai par maksātnespējas procedūrām ES uzņēmējdarbības tiesībās, Pielikums rezolūcijas

priekšlikumam: detalizēti ieteikumi attiecībā uz prasīta priekšlikuma saturu, Eiropas Parlaments, Pieejams: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2011-0484+0+DOC+XML+V0//LV>, [aplūkots 2012.gada 20.martā]

5. European Communication and Cooperation. Guidelines for Cross-Border Insolvency, Bob Wessels, Miguel Virgos, INSOL Europe;
6. INSOL Europe, Available at: <http://www.insol-europe.org/>, [aplūkots 2012.gada 20.martā]
7. UNCITRAL, Status of 1997 UNCITRAL Model Law on Cross-Border Insolvency, Pieejams: [http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model_status.html#\\$35287](http://www.uncitral.org/uncitral/en/uncitral_texts/insolvency/1997Model_status.html#$35287) [aplūkots 2011.gada 30.aprīlī]

Maģistra darbs „Pārrobežu maksātspējas procesa tiesiskie aspekti Eiropas Savienībā”
izstrādāts Latvijas Universitātes Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantojot tajā norādītos
avotus, un darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ /Ignats Tuševs/

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Zinātniskais vadītājs: lektors, Mag.iur.: _____ /Gaidis Bērziņš/

Recenzents: _____

Saņemts Civiltiesisko zinātņu katedrā _____

Metodiķe _____ / _____ /

Maģistra darbs aizstāvēts:

Maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

2012. gada ____.

Un novērtēts ar atzīmi _____

Komisijas priekšsēdētājs: _____